

Trondheim kommune
Postboks 2300 Torgarden
7004 TRONDHEIM

Saksbehandler, innvalgstelefon
Tor Sæther, 73 19 92 82

Uttalelse- kommuneplanens arealdel 2022 - 2034 - Trondheim kommune

Statsforvalteren har mottatt kommuneplanens arealdel 2022-2034 til uttalelse. Under følger innspill til planen fra Statsforvalteren:

Om planforslaget – målsettinger og hovedgrep

Planforslaget er godt utredet og presentert. Det er et fornuftig plangrep å innføre byggesoner som legger til rette for differensiert fortetting inn mot definerte sentrumsområder. Byggesonene vil slik vi vurderer gi en forutsigbar utvikling av bydelssentra/lokale sentrum i tråd med kommunens byutviklingsstrategi. Den tydelige styringen av forventningene kommunen har synliggjort gjennom soneinndelingen er til fordel for både utbyggere, innbyggere, sektormyndigheter og kommunen selv.

Arealnøytralitet: Trondheim har en ambisjon om arealnøytralitet i arealdelen, jf. også føringer i samfunnsdelen. Dette er svært bra, og et helt riktig grep med tanke på mange av utfordringene vi nå møter på arealsida. I et klimaperspektiv bør det verken bygges ut på myr, i skog eller på jordbruksarealer. For å både ivareta matproduserende arealer samt sikre at utslippene fra nedbygging av arealer ikke skal øke, må derfor ny utbygging i stor grad skje på allerede bebyggt areal eller åpen fastmark. Klima- og areal- og transportpolitikken tilsier også en fortetting og transformasjon ved utbygging av boliger og næringsområder.

Kommunen har allerede vedtatt tilbakeføring av store jordbruksområder avsatt til boligformål i KPA, og disse blir reversert i denne rulleringen. En arealnøytral byutvikling kan da lettere oppnås gjennom å gjenbruke og fortette, fremfor å bygge ned mer natur. Dette er også byutviklingsstrategiens hovedgrep. I kommuneplanrulleringen legges imidlertid utbyggingsarealet i dagens KPA til grunn som nullpunkt for vurderinger av arealnøytralitet. Med dette kan dagens bystruktur fortsette å vokse utover samtidig som man i teorien oppnår arealnøytralitet, noe vi er uenig i. I tillegg foreslås det omdisponering av store LNFR-områder til andre formål, noe som gjør at arealregnskapet i enda mindre grad vil bli reelt arealnøytralt. Vi anbefaler at dagens utbyggingsareal legges til grunn som nullpunkt for vurderinger av arealnøytralitet, alternativt bruke utbyggingsarealet i dagens KPA minus områdene som uansett er vedtatt tilbakeført.

Mange av de nye områdene til næring, råstoffutvinning og massedeponi foreslås på karbonrikt areal, som myr og skog med høy bonitet. Samlet sett vil dette gi store klimagassutslipp. Det er positivt at

det er utarbeidet en klimaveileder for plan- og byggesaker. Dette vil være nyttig i arbeidet med å redusere konsekvensene av de planene som faktisk utarbeides. Etter vår vurdering, burde imidlertid konsekvensene for klimagassutslipp gjennom arealbruksendringer i mye større grad vektlegges i avklaringene av *hvorvidt* LNFR-områdene blir omdisponert til andre formål eller ikke, og har derfor **faglig råd** om at dette gjøres. Vi viser også til Bystyrets vedtatte mål om å kutte de direkte klimagassutslippene i Trondheim med 80 % innen 2030.

Klimaeffekten ved å bygge ned skog kommer i hovedsak som følge av utslipp fra jord og biomasse, men også som følge av tapt CO₂-opptak i skogen. På lang sikt vil klimaeffekten bli enda større som følge av tapt opptak av CO₂ og redusert produksjon av råstoff fra skogen. Klimakonsekvensen av å bygge ned produktive skogarealer varierer med arealenes produktivitet. Et godt klimatiltak i arealsammenheng vil derfor være å unngå omregulering av de skogarealene som representerer størst karbonfangst og -lagring. For de områdene som videreføres kan det være aktuelt å vente lengst mulig med å avskoge den skogen som har størst tilvekst og karbonfangst framover. Generelt fremmer vi **faglig råd** om å innarbeide rekkefølgebestemmelser som gjør at mest mulig av den yngre skogen oppnår hogstmodenhet før arealer tas i bruk til utbygging, i tillegg til at det iverksettes avbøtende tiltak slik at tapt karbonopptak kan kompenseres med økt opptak på andre skogareal. Sistnevnte framgår tydelig av «Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning». I praksis kan dette løses med etablering av et kommunalt avskogingsfond som utbyggerne må bidra økonomisk i.

Det er foreslått tatt inn en del boligområder som ikke vil støtte opp under nullvekstmålet. Vi viser til at *SPR-BATP* sier at potensialet for fortetting og transformasjon bør utnyttes før nye utbyggingsområder tas i bruk. Nye utbyggingsområder bør styres mot sentrumsnære områder med mulighet for utbygging med mindre arealkonflikter. Med grunnlag i *SPR-BATP* fremmer vi **faglig råd** om at nye boligområder som ikke bygger opp under nullvekstmålet tas ut av kommuneplanens arealdel. Eventuelt at det gis en rekkefølgebestemmelse som prioriterer hvilke boligområder som skal reguleres først og at de skal være ferdig utviklet før det startes opp planarbeid forandre områder, som er i strid med nullvekstmålet.

Jordressursene: Det er kommunene som har hovedansvaret for å ta vare på jordressursene, og kommunens planlegging skal skje innenfor rammen av nasjonal politikk. Statsforvalteren viser til nasjonale føringer om at jordvernet skal stå sterkt, bl.a. presisert i den nasjonale jordvernstrategien, med et innskjerpet jordvernmål om maksimum årlig omdisponering av dyrka jord på 3000 daa. Dette målet skal nås innen 2025.

På bakgrunn av det skjerpede jordvernet, er det viktig at kommunene er svært kritiske til bruken av dyrka mark. *Det skal ligge viktige samfunnsinteresser og dokumenterte behov til grunn for omdisponering av dyrka jord. I tillegg er det viktig at det vurderes alternativer.* Som vi uttalte i tilbakemeldingen til kunnskapsgrunnlaget om utbyggingsrekkefølge (8.2.2021) og i til oppstarten av rulleringen av arealdel (10.12.2021), vil vi anbefale at *behov* tas inn som et avgjørende premiss for de videre vurderingene. Dette bør også gjelde for eventuelle jordbruksområder som fremdeles vurderes videreført i kommuneplanen. Ett eksempel her er områdene rundt Rotvoll.

Statsforvalterens inntrykk er at jordvernet har vært et fokus i planarbeidet. Planarbeidet bygger i stor grad på vedtaket av 28.4.2021 om utbyggingsrekkefølge og tilbakeføring av LNFR-områder. Det er svært positivt at mange av områdene som ligger inne i gjeldende KPA nå blir tilbakeført til LNFR, noe som også gir en stor jordvernggevinst. Ut fra tidligere nedbygging i kommunen, og omfanget dyrka mark avsatt til utbyggingsformål i KPA, er dette svært positivt. Det er samtidig noen områder som videreføres uten at vi kan se at behovet er godt nok dokumentert. I den forbindelse viser vi til

Regional plan for arealbruk, vedtatt i Fylkestinget 9.3.2022, hvor det i R13 er angitt følgende:
«Kommunene bør ved rullering av kommuneplanens arealdel gjøre en ny vurdering av dyrka eller dyrkbar jord som er avsatt til utbyggingsformål i gjeldende kommuneplan og som ikke er regulert. Finnes det mer bærekraftige alternativer enn utbygging på jordbruksareal bør disse velges. Eventuell videreføring bør begrunnes.»

Det er også flere jordbruksområder som allerede er regulert til utbygging, men som foreløpig ikke er realisert. Ut fra den totale tilgangen på boligareal, burde det også være rom for å revurdere denne arealbruken. *Med bakgrunn i det nye nasjonale jordvernmålet har Statsforvalteren som landbruksmyndighet **faglig råd** om at kommunen konkret vurderer om det er nødvendig og i tråd med de skjærpede føringene å videreføre disse områdene.*

Formålendringer på utbyggingsareal: Tidligere omdisponeringer av jordbruksareal til utbyggingsformål i KPA, er gjort ut fra et behov for det konkrete arealformålet, eksempelvis bolig. Dersom det ikke er behov for dette formålet lenger, er vi opptatt av at eventuell ny arealbruk må vurderes ut fra behovs- og alternativsvurderinger på lik linje med nye forslag. Med dagens jordvernføringer vil dette være mer krevende enn for bare få år siden.

Naturmangfold: Vi viser til at kommunen selv har erklært klima- og naturmangfoldkrise, samt arealdelens hovedmålsetting; Trondheim – en bærekraftig by – et godt sted å leve. Nedbygging av ravinedaler og bekkedrag utfordrer den samme krisen kommunen har erklært. Det viktigste tiltaket en kan gjøre for å ivareta viktige naturverdier, er å utnytte areal som allerede er avsatt til formålet og ikke påvirker viktige naturverdier i negativ retning, og forholde seg til den interkommunale planleggingen som viser plassering av aktuelle nærings- og deponiområder. Når dette er sagt vil vi påpeke at det er et skritt i riktig retning at bestemmelsene nå er utformet for å redusere behovet for permanent deponering av overskuddsmasser fra byggeprosjekt.

Fellesbestemmelser:

§4 Rekkefølgekrav: § 4.1 stiller krav om nødvendige samfunnsservice og teknisk infrastruktur skal etableres før bebyggelsen kan tas i bruk. Det er ikke satt rekkefølgekrav til skolekapasitet for byggesone 1, alternativt for byggesone 1 og 2.

Barn og unge sine levekår er sentrale hensyn i planleggingen av samfunnet og har et sterkt vern etter plan- og bygningsloven. Kommuneplanens samfunnsdel har som målsetting at Trondheims innbyggere skal ha god livskvalitet, ha tilgang til utdanning samt ha målrettede og bærekraftige tjenester med god kvalitet. Barn og unges interesser er fremtredende når det kommer til skole- og barnehager og hensynet til barn og unges oppvekstvilkår skal ivaretas godt i all planlegging og særlig i overordnet planlegging. Hensynet til å sikre tilstrekkelig skolekapasitet gjør seg derfor gjeldende med styrke.

Etter pbl § 12-7 nr 8 kan det i nødvendig utstrekning stilles krav om særskilt rekkefølge for gjennomføring av tiltak, og at utbygging av et område ikke kan finne sted før tekniske anlegg og samfunnstjenester er etablert. Skoler og barnehager omfattes av dette. Rekkefølgekrav knyttet til for eksempel skolekapasitet ivaretar kommunens behov for å styre utviklingen, samt sørge for nok kapasitet på den sosiale infrastrukturen.

På bakgrunn av overstående fremmer Statsforvalteren **Innsigelse** til planen med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og med henvisning til RPR-BU, inntil planbestemmelsene sikrer tilstrekkelig skolekapasitet for **byggesone 2** gjennom rekkefølgekrav (jf. Plan- og bygningsloven § 12-7).

Nærskoler ivaretar mange funksjoner og representerer en viktig arena både faglig og sosial utvikling og er således også for barn og unges oppvekstmiljø. Retten til å gå på den skolen som ligger

nærmest er nedfelt i opplæringsloven §8-1 første avsnitt og hovedformålet med denne retten er at elever fra de samme geografiske områdene skal gå på den samme skolen. Ut fra overstående mener Statsforvalteren at tilstrekkelig skolekapasitet på nærskolen er viktig hensyn jf. RPR-BU, som må ivaretas ved etablering av nye boligfelt. Samtidig registrerer Statsforvalteren behovet for å øke boligbyggingen i byggesone 1, særlig i sentrumsområdene. Her skal det også satses på økt skolekapasitet for å underbygge ønsket byutvikling.

For byggesone 1 gir vi **faglig råd** om at det stilles rekkefølgekrav for skolekapasitet. Det bør minimum være et krav til at det skal redegjøres for skolekapasitet ut fra hensyn om nærskoleprinsipp og at konsekvenser for barn og unge synliggjøres.

Vi vil videre gi **faglig råd** om at det stilles rekkefølgekrav til opparbeidelse av leke- og uteoppholdsarealer før brukstillatelse kan gis.

§7 Levekår og folkehelse: Det er positivt at det er satt inn forventninger om at alle planforslag skal bidra til å utvikle sosialt bærekraftig lokalsamfunn og relevante tema som skal vektlegges er listet opp. De gir føringer, men stiller ikke krav til hvordan disse skal følges opp. Et av hovedgrepene med planforslaget er fortetting i eksisterende sentrumsområder, som kan utfordre bokvalitet og helsefremmende nærmiljø. Bestemmelsen §7.1 burde således gi tydeligere krav til selve vurderingen av tiltaket. Et tiltak for å sikre at folkehelse tema blir tilstrekkelig belyst og særlig i fortettingsområder, er utredning av helsekonsekvenser. Helsekonsekvenser skal utredes når det er grunn til å tro at saken eller tiltaket vil ha vesentlige konsekvenser for befolkningens helse eller helsens fordeling i befolkningen. Dette er en plikt som er forankret i lov.

Arbeidet med å utrede helsekonsekvenser tar utgangspunkt i en forståelse om at svært mange av de faktorene som påvirker folkehelsen ligger utenfor ansvarsområdet til helsesektoren.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om at bestemmelsen §7.1 stiller krav til at det skal gjøres en vurdering av helsekonsekvenser, når det er grunn til å tro at saken eller tiltaket vil ha vesentlige konsekvenser for befolkningens helse eller helsens fordeling i befolkningen, særlig vil dette gjøre seg gjeldende for fortetting i byggesone 1 og S1.

§7.2 Universell utforming: Bestemmelsen viser til at det skal redegjøres for universell utforming. Veileder for universell utforming trekker frem at medvirkning er viktig fra tidlig i planprosessen for å sikre de gode universelt utformede løsningene. Vi vil her minne om Rådet for personer med funksjonsnedsettelse og eldrerådet som sentrale aktører for å sikre god universell utforming. Kommunen anbefales å trekke rådene med fra start, slik at de er tidlig inn i relevante planprosesser. Å legge til rette for medvirkning er lovpålagt og det er viktig at det legges til rette for reell medvirkning, derav er det viktig å tilrettelegge for tidlig medvirkning. Et pedagogisk grep vil være å synliggjøre forventningene om medvirkning i overordnet plan.

§7.3 Barn og unge: Bestemmelsen viser til at barn og unges behov for leke- og uteoppholdsareal skal ivaretas i samsvar med de rikspolitiske retningslinjene for å styrke barn og unges interesser i planlegging (RPR-BU). Retningslinjen skal ligge til grunn for all planlegging. For å synliggjøre viktigheten med å ta vare på områder som kan være i bruk av barn og unge kan det være viktig å presisere at det ved omdisponering av arealer som er i bruk eller avsatt til uteoppholdsareal, fellesareal, friarealer eller uteområde til skoler og barnehager, skal det gjøres en vurdering av leke- og uteoppholdssituasjonen og skaffes fullverdig erstatning i rimelig nærhet.

Retningslinjen bør i tillegg til å sikre medvirkning, inkludere at det skal tas særlig hensyn til trafiksikre snarveier, gang- og sykkelforbindelser og varierte aktivitetsområder. Statsforvalteren gir **faglig råd** om at bestemmelsen i større grad sikrer barn og unges interesser.

Felles for byggesone 1-4

§ 10. 1 *variert boligsammensetning*: Bestemmelse sikrer den sosiale bærekrafta både for ny bebyggelse og for nabolaget. Det er viktig at befolkning- og levekårsdata legges til grunn og at det skal gjøres en vurdering av tilliggende boligstruktur. Statsforvalteren mener at innspillet fra bygningsrådet som angir en konkret prosentandel for andel 4-romsleiligheter er positivt og vil legge til rette for ønsket utvikling av flere tilgjengelige familieboliger i sentrumsområdene.

§10.3 *Fellesarealer innendørs*: Ensomhet er en stor folkehelseutfordring. Attraktive møteplasser - inne og ute - har stor verdi og det er derfor positivt at kommunen i innendørs ved planforslag med 20 boenheter eller mer. Bestemmelsen kan med fordel gi veiledning til forventinger til kvaliteter ved fellesarealet.

§ 19.6 *Bygge- og anleggsfasen*: Det er positivt at bygge- og anleggsstøy skal vurderes i alle planforslag. Støy fra bygge- og anleggsfasen kan være utfordrende for eksisterende bebyggelse/nabobebyggelse, særlig ved store utbyggingsområder som pågår over lengre tid. Ved støyende anleggsarbeid må det være forutsigbarhet for nabobebyggelse som kan forvente støy. Bestemmelsen må derfor sikre kvalitetskrav som ivaretar støygrenser og prosess ved overskridelse. Bygge- og anleggsfasen kan også gi utfordringer med støvflukt og bestemmelsen bør således også sikre at støv fra bygge- og anleggsfasen skal vurderes jf. kap. 6 T 1520.

Statsforvalteren som støymyndighet fremmer med hjemmel i plan- og bygningslovens § 5-4 og med henvisning til T-1442/21 **innsigelse** til planen inntil bestemmelsene sikrer støygrenser (tabell 4 og 5, T-1442/21) og prosess ved overskridelse (kap. 6 T-1442/21). Bestemmelsen må også sikre begrensning av luftforurensning fra bygge- og anleggsfasen, herunder må T-1520 kap. 6 gjøres gjeldende.

Klimaveileder: Det er positivt at det er satt ambisiøse mål for klimagassutslipp i Klimaveileder for plan- og byggesaker, og at dette skal følges opp i kommuneplanens arealdel gjennom plankart og bestemmelser. Veilederen er begrenset til å gjelde klimagassutslipp, og tar ikke for seg klimatilpasning. Det er tema i egen veileder for blågrønn struktur. Det er i Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning lagt opp til at man skal se klimatilpasning i sammenheng med klimagassutslipp, og Statsforvalteren vurderer derfor at de to veilederne med fordel kunne vært samlet i en. Dette vil også gjøre det mer oversiktlig og forståelig for utbyggere.

Del 2 har et kriteriesett som skal brukes for å synliggjøre tiltak som bidrar til reduksjon av klimagasser, hvorav mørkegrønn er de tiltakene som har størst klimagassreduksjon. Det bør være et mål å oppnå de tiltakene som er grønne, og det er bra at det kommer frem av planbestemmelse § 15.1 at alle søknadspliktige tiltak skal planlegges og gjennomføres slik at klimagassutslippene gjennom livsløpet blir lavest mulig. Det kan med fordel vises til kriteriesettet i denne bestemmelsen, slik at det kommer tydelig frem at det er det tiltaket som er grønnes som skal etterstribes. Det viktigste kriteriesettet er å bevare eksisterende terreng og karbonrik vegetasjon, og det kan godt synliggjøres bedre, både i veileder og i bestemmelser. Det er også mulig å trekke ut kriteriesettet i et eget skjema for tiltakshavers utfylling, og at klimaveileder og blågrønn struktur blir samlet i en veileder. Det som er satt i kursiv i § 15.1 bør også inntas i bestemmelsen i sin helhet, for å sørge for at klimaveilederen blir lagt til grunn.

Det er i § 15- 4 satt mål om at rene overskuddsmasser i størst mulig grad skal gjenbrukes innenfor planområdet. Det er positivt å ha et mål om å ikke deponere masser, men i størst mulig grad benytte massene. Statsforvalteren gir et **faglig råd** om å inkludere en bestemmelse om at man ikke skal

deponere masser i andre tilfeller enn de som er nødvendige, og at de bør søkes å bli benyttet til samfunnsnyttige formål. Utover dette støtter vi bygningsrådets tillegg i bestemmelsen.

Det er i kommuneplanen lagt opp til å legge næring over store myrområder. Dette er ikke i tråd med klimamålet § 15.1 om å ha lavest mulig klimagassutslipp. Det vil få en økning i klimagassutslipp at det er så mange myrområder som blir beslaglagt. Det er heller ikke i tråd med det grønneste klimakriteriet som er å bevare karbonrike arealer. Vi gir derfor et **faglig råd** om å søke å beslaglegge mindre myrområder i kommuneplanen.

I § 16-1 brukes begrepet "klimarisiko", og det fremstår som uklart hva som menes med dette. Vi gir derfor et **faglig råd** om å definere hva som menes med dette, eller eventuelt erstatte med "klimarelaterte hendelser", dersom det er det som menes. Det kan også uttrykkes klarere at formålet med bestemmelsen er å ivareta og bevare natur. Statsforvalteren kan heller ikke se at sjekk i DSB sitt havnivåkart er inkludert, og gir et **faglig råd** om at det tas inn i bestemmelsen at det i vurderingen av klimarelatert risiko skal sees hen til DSBs havnivåkart.

Byggesone 1

Støy: Trondheim kommunen har tydeliggjort sine prioriterte sentrums- og utviklingsområder i samsvar med Byutviklingsstrategien og som stimulerer til høyere utnyttelse nær kollektive knutepunkt. Rød støysone er i utgangspunktet ikke egnet for støyfølsom bebyggelse, men utvikling av sentrums- og fortettingsområder i samsvar med SPR-BATP, gir likevel mulighet for utbygging i rød støysone. T-1442/21 anbefaler videre at det skal foreligge en medisinskfaglig rådgivning ved den helhetlige vurderingen som må gjøres av helsekonsekvens, før kommunen tillater støyfølsom arealbruk i rød støysone, dette kan vi ikke se er gjort.

§19.3.3 Bestemmelsen åpner opp for at det kan aksepteres boliger med dempet fasade som erstatning for stille side for byggesone 1. Høyt støynivå, flere støykilder og flere eksponerte fasader gir større kompleksitet og utfordringer enn utbygging i områder med én støyeksponert fasade og lavere støynivå. T-1442/21 viser til at dempet fasade skal kun benyttes dersom det er situasjoner der selv etter arbeid med plangrep ikke er mulig å på nå stille side for alle boenheter, eksemplifisert med hjørneleiligheter. For å sikre helsefremmende boforhold også i fortettingsområder, må kravene minst være på nivå med ny støyretningslinje T-1442/2021, herunder også at det i bestemmelsene sikres tilgang til stille side og plassering av romfunksjoner mot stille side for støyfølsom bebyggelse i byggesone 1. Avvik fra retningslinjen i overordnet plan, mener vi vil kunne medføre at det på reguleringsnivå ikke vil tilstrebes å sikre stille side for flest mulige boenheter.

Med hjemmel i pbl § 5-4 og med bakgrunn i T-1442/2021 og T-2/16 har Statsforvalteren som støymyndighet **innsigelse** til planen inntil det er utformet en støybestemmelse som sikrer kvalitetskrav i henhold til T-1442-21 for byggesone 1.

Luft: Samspillseffekter ved støy- og luftforurensning gir dårligere bokvalitet og større helsebelastning. Det er positivt at bestemmelsen §20.2 sikrer at det skal foreligge en helsefaglig vurdering, før det kan tillates støvfølsom arealbruk hvor støy og luftforurensning overlapper. T-1442/21 bruker begrepet «medisinskfaglig» vurdering og bestemmelsen kan med fordel benytte samme begrep som retningslinjen.

Planbestemmelse § 20.2 bør i likhet med T-1442 stille krav til hvilke grenseverdier som gjelder for luftkvalitet. Vi gir **faglig råd** enten ved at de angis konkret eller ved at det henvises til tabell i T-1520. I tillegg kan det tas inn presiseringer om at luftinntak må skjermes fra forurensningskilden.

Kvaliteter ved boenhetene: I en by kan andre kvaliteter som urbane uterom, sosiale møteplasser, lett tilgang til handel og tjenesteyting bidra til å kompensere. §10.2 gir føringer for kvaliteter som skal ivaretas i all planlegging. Det er positivt at kommunen har en egen bestemmelse som søker å sikre lysforhold, leilighetsstørrelse og kvalitetskrav i samsvar med -T1442/21.

Arealknapphet og biltrafikk gir press på bokkvalitet og nærmiljøkvaliteter. Særlig er det støy, luftkvalitet, soltilgang og tilgang til skjermede leke- og grøntarealer i umiddelbar nærhet som gir utfordringer. Bestemmelsen § 10.2 må sees i sammenheng med bestemmelsen for støy (§19.3.3) som åpner opp for at det kan etableres boenheter i rød sone for byggesone 1, og uten tilgang til stille side for S1 og bestemmelsen for luft (§20.2) som åpner opp for unntak for støv følsom bebyggelse i byggesone 1.

Lysforhold er av stor betydning for helse og livskvalitet. Økende tetthet kan gi innsyn i boligene, noen skjermer privatlivet bak nedrullede gardiner, også på dagtid. Resultatet blir enda dårligere sol- og lysforhold i boligen. Det tillates ensidig belyste leiligheter i byggesone 1, her stilles det krav om at minimum 2 kvalitetskriterier skal ivaretas med unntak av S 1. Vi minner om at det i SPR-BATP legges vekt på en balansert fortetning som tar hensyn til helse og miljø og det står i 4.3: *«I by- og tettstedsområder og rundt kollektivknutepunkter bør det legges særlig vekt på høy arealutnyttelse, fortetting og transformasjon. I områder med stort utbyggingspress bør det legges til rette for arealutnyttelse utover det som er typisk. Samtidig bør hensynet til gode uteområder, lysforhold og miljøkvalitet tillegges vekt, i tråd med statlige normer og retningslinjer.»*

Av folkehelseloven § 4 fremgår at kommunen blant annet skal fremme gode sosiale og miljømessige forhold, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte mot uheldige helseforhold. Vi vurderer at bestemmelsen ikke sikrer tilstrekkelig bokkvalitet innenfor byggesone 1 og gir særlige utfordringer for boenheter i S1. Mindre leiligheter kan være positivt for å redusere prisen og dermed gi flere mulighet til å kjøpe, men samtidig vil bokkvalitet komme under press og det kan således også være uheldig med ensidig beliggenhet mot nord eller øst. Bestemmelsen må bygge opp under god bokkvalitet, herunder støy- og solforhold, samt styrke sosial bærekraft i bomiljøet.

Samlet sett vurderes det ikke at bokkvalitet er tilstrekkelig ivaretatt med tanke på manglende kompensierende kvaliteter for boenheter i byggesone 1. Det kan slik planbeskrivelsen drøfter, gi helseutfordringer over tid.

Statsforvalteren som helsemyndighet har **innsigelse** til planforslaget inntil alle fremtidige beboere er sikret akseptabel bokkvalitet, og da inntil det ikke lenger er åpning for ensidig nord- eller østvendte ett-roms boenheter uten tilgang til stille side, eller at det stilles krav om at alle boenheter skal ha solinnfall minimum 3 timer 21. april etter kl. 12:00. Hjemmel er Pbl § 5-4 og bakgrunn er gitt i H-2/14 og veileder fra helsedirektoratet om systematisk folkehelsearbeid.

Det er positivt at bygningsrådet har foreslått minimum størrelse på 30 m². Denne er dog lavere enn kvalitetskriterier som foreslått av kommunedirektøren. Kvalitetene som er listet opp som alternative kvalitetskriterier er for øvrig gode og legger til rette for å planlegge for helsefremmende boforhold.

Uteoppholdsareal: Tilstrekkelig store og kvalitativt gode uterom for felles bruk er viktige for å gi mulighet for aktivitet, sosial omgang og opplevelsen av bokkvalitet. For Byggesone 1, Midtbyhalvøya stilles det ikke krav til uteoppholdsareal. Da bestemmelsen videre angir i pkt. b. at alle boenheter skal ha maksimalt 100 meter trygg avstand til nærmeste del av uteoppholdsarealet på bakkeplanet, vil det for denne delen av byggesone 1 gi at det ikke er noen krav knyttet til tilgang til

uteoppholdsarealer, heller ikke i form av parker, torg eller områder med kvaliteter som er viktig for barn og unge, helse og livskvalitet.

Planen legger føringer som skal styrke bosetting av barnefamilier i sentrum, i samsvar med kommunens strategi, og da må også kvaliteter som er viktig for barn og unge ivaretas. Herunder stiller RPP-BU krav til at det i nærmiljøet skal finnes tilstrekkelige arealer hvor barn kan utfolde seg og skape sitt eget lekemiljø i tråd med statlige normer og retningslinjer. Bestemmelsen §10.4 byggesone 1, innenfor Midtbyhalvøya er i strid med barn og unges interesser. Kommunen bør her ha en bestemmelse som sikrer lekearealer i alle boligprosjekter og/eller at kravet løses gjennom andre avsatte arealer innenfor en trygg gangavstand på maksimalt 100 m.

Områdets sosiale bærekraft avhenger ikke kun av kvaliteten for selve boligene, men også hvilke nærmiljøkvaliteter som finnes. Av folkehelseloven § 4 fremgår at kommunen blant annet skal fremme gode sosiale og miljømessige forhold, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte mot uheldige helseforhold. Å sikre lokal sosial bærekraft inngår i dette. Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging fastslår at planleggingen skal sikre gode nok uteområder, lysforhold og miljøkvalitet.

Statsforvalteren som helsemyndighet har **innsigelse** til planen inntil det er sikret tilstrekkelig og kvalitativt gode leke- uteoppholdsarealer innenfor S1 midtbyhalvøya, eller inntil det stilles krav om sikker gangavstand på maksimalt 100 m. Hjemmel er pbl § 5.4. jf. folkehelseloven § 4, SPR-BATP, RPR-BU samt veileder om systematisk folkehelsearbeid utgitt av Helsedirektoratet.

For byggesone 1 utenfor Midtbyhalvøya støtter vi politikernes vurdering av MUA på 30 m² for alle sentrumsfelt. Selv om tabell 2 er gjort gjeldende i §19.1, vil det være pedagogisk viktig å sette inn gjeldende tabell i bestemmelsen.

Vi gir **faglig råd** om at det under «plassering og fordeling» fremkommer konkret grenseverdi for uteoppholdsareal, minimum at det henvises til tabell 2 i T 1442/21.

At det planlegges for at det for felt S1-5 kan fravikes fra støybestemmelsen med inntil 5dB for 1/3 del av uteoppholdsarealet mener vi er uheldig. Bestemmelsen slik den står vil kunne medføre at det ikke i planfasen tilstrebes i stor nok grad at grenseverdiene i T-1442/21 på uteoppholdsareal kan ivaretas. Det bør derfor stilles tydelige krav til når grenseverdien kan overskrides, som sikrer at unntakene ikke er et argument for dårligere støystandard enn det som kan oppnås med normale tiltak. Videre må det tydeliggjøres at unntak ikke skal gjelde for uteoppholdsarealer som skal benyttes av barn og unge.

Statsforvalteren fremmer **innsigelse** til planen inntil det er sikret kvalitet i henhold til T-1442/21 og Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge i planlegging. Hjemmel er pbl § 5.4. jf. RPR-BU. Innsigelsen kan imøtekommes dersom det planlegges for et mindre avvik (3 dB for ¼ del av uteoppholdsarealet) og dersom det sikres tilgang til stille ($L_{den} < 55\text{dB}$) uteoppholdsareal særlig tilrettelagt for barn og unge.

Byggesone 2

Støy: §19.3.3 Bestemmelsen tillater at det kan åpnes opp for at en liten andel av boligene i sone 2 kan ha dempet fasade som erstatning for stille side. Dette er i tråd med T-1442/21, men vi vil gi **faglig råd** om at kommunen konkretiserer tydeligere innholdet i en liten andel. T-1442/21 eksemplifiserer en liten andel som hjørneleiligheter.

Luft: Samspillseffekter ved støy- og luftforurensning gir dårligere bokkvalitet og større helsebelastning. Det er positivt at bestemmelsen §20.2 sikrer at det skal foreligge en helsefaglig vurdering, før det kan tillates støvfølsom arealbruk hvor støy og luftforurensning overlapper. T-1422/21 bruker begrepet «medisinskfaglig» vurdering og bestemmelsen kan med fordel benytte samme begrep som retningslinjen.

Planbestemmelse § 20.2 bør i likhet med T-1442 stille krav til hvilke grenseverdier som gjelder for luftkvalitet. Vi gir **faglig råd** enten ved at de angis konkret eller ved at det henvises til tabell i T-1520. I tillegg kan det tas inn presiseringer om at luftinntak må skjermes fra forurensningskilden.

Kvaliteter ved boenhetene: §10.2 Kvaliteter ved boenhetene gir føringer for kvaliteter som skal ivaretas i all planlegging. Det er positivt at kommunen har en egen bestemmelse som søker å sikre lysforhold, leilighetsstørrelse og kvalitetskrav i samsvar med T-1442/21. Bestemmelsen må sees i sammenheng med bestemmelsen for støy og luft som åpner opp for at det kan etableres boenheter i rød sone for deler av byggesone 2.

Retningslinjen for støy i arealplanlegging T-1442/21 gir føringer for hvilke kvaliteter som kan kompensere for manglende tilgang på stille side «Ulempen ved at en boenhet kun får tilgang til dempet fasade, bør klart veies opp av andre forhold som kan kompensere for tap av stille side. Slike kompensierende forhold kan være tilgang til sol og lys, utsikt, kvalitativt gode uteoppholdsarealer, fellesarealer innendørs eller andre faktorer som fremmer trivsel og helse.»

Lysforhold er av stor betydning for helse og livskvalitet. Det tillates ensidig belyste leiligheter i sone 2. Det stilles her krav om at minimum 2 kvalitetskriterier skal ivaretas. Vi minner om at det i SPR-BATP legges vekt på en balansert fortetning som tar hensyn til helse og miljø jf. 4.3. For små leiligheter, eller ettromsleiligheter, kan det være uheldig med ensidig beliggenhet særlig mot nord eller øst.

Ifølge folkehelseloven § 4 skal kommunen blant annet fremme gode sosiale og miljømessige forhold, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte mot uheldige helseforhold. Samlet sett anser Statsforvalteren at tilstrekkelig bokkvalitet kan ivaretas dersom det for sone 2 stilles krav til tilgang til stille side og oppholdsrom med solinnfall 21. april i minst tre timer etter kl. 12:00.

Statsforvalteren som helsemyndighet har **innsigelse** til planforslaget inntil alle fremtidige beboere er sikret akseptabel bokkvalitet, og da inntil bestemmelsene sikrer tilgang til stille side og solinnfall i minst tre timer etter kl. 12:00 21.april. Hjemmel er Pbl § 5-4 og bakgrunn er gitt i H-2/14 og veileder fra helsedirektoratet om systematisk folkehelsearbeid.

Uteoppholdsareal: Barn og unges behov for leke- og oppholdsareal skal jf. § 7.3 skal ivaretas ved utarbeiding av planforslag og gjennomføring av tiltak etter pbl §20-1. Kvalitetskriterier som er listet opp under §10.4 uteoppholdsareal stiller ingen tydelige krav til størrelse. Selv om §7.3 sikrer at det skal etableres lekeplass tilpasset barn og unge i henhold til RPR-BU, vil en tydelig forventning til minimum størrelse på lekeplass sikre tilstrekkelige lekeområder for barna.

Vi vil gi **faglig råd** om at barn og unges interesser i planlegging fremkommer tydeligere i kvalitetskriteriene satt for uteoppholdsareal.

§ 10.4 b-g kvalitetskriterier som gir tydelige forventninger til kvalitet ved uteoppholdsarealer. Pkt. g. er dog utydelig og henviser kun til grenseverdier for uteoppholdsareal i T-1442/21. Vi mener at det kan gi rom for tolkninger, særlig knyttet til at det foreligger definerte avvik i byggesone 1. Punkt g. bør således vise til konkret grenseverdi (55dB) eller minimum tabell 2 i T-1442/21, selv om denne er hjemlet i §19.1. Vi gir **faglig råd** om at overstående innarbeides i bestemmelsen §10.4 pkt. g.

Byggesone 3 og byggesone 4

Bokvalitet: Felles for byggesone 3 og 4 er at det stilles gode kvalitetskriterier som sikrer bokvalitet og helsefremmende nærmiljø. Det er positivt at det ikke legges opp til at det skal etableres mange boliger i sone 4, da spredt boligbygging kan medføre utfordringer både i et folkehelseperspektiv og for barn og unges interesser, knyttet til muligheten for deltakelse på sosiale og fysiske aktiviteter samt at det på sikt kan utfordre kommunens plikt til å yte helsehjelp i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven.

Planforslaget er for byggesone 3 og 4 i tråd med gjeldende nasjonale retningslinjer for støy og luftkvalitet i arealplanlegging. § 19. støy gir tydelige føringer for at T-1442/21, tabell 2 skal ligge til grunn for all planlegging i sone 3 og 4. Vi merker oss dog at §10.4 g. henviser kun til at grenseverdier for uteoppholdsareal i retningslinjen skal tilfredsstilles. Her kan kommunen tydeliggjøre kravet slik at det vises til den konkrete verdien ($L_{den} < 55dB$).

Vi gir **faglig råd** om at § 19.3.1 b. og §10.4 g. oppdateres slik at det fremkommer tydelig hvilken grenseverdi som gjør seg gjeldende på uteoppholdsarealer ($L_{den} < 55dB$).

Luft: Det er positivt at planforslaget ikke åpner for støvfølsom arealbruk i rød sone for luftforurensning. Også for områder i gul sone for luftkvalitet kan det foreligge samspillseffekter mellom gul støysone og gul sone for luftforurensning.

Samspillseffekter ved støy- og luftforurensning gir dårligere bokvalitet og større helsebelastning. Det er positivt at bestemmelsen §20.2 sikrer at det skal foreligge en helsefaglig vurdering, før det kan tillates støvfølsom arealbruk hvor støy og luftforurensning overlapper. T-1422/21 bruker begrepet «medisinskfaglig» vurdering og bestemmelsen kan med fordel benytte samme begrep som retningslinjen.

Planbestemmelse § 20.2 bør i likhet med T-1442 stille krav til hvilke grenseverdier som gjelder for luftkvalitet. Vi gir **faglig råd** enten ved at de angis konkret eller ved at det henvises til tabell i T-1520. I tillegg kan det tas inn presiseringer om at luftinntak må skjermes fra forurensningskilden.

Arealbruk i byggesonene

For folkehelse og for barn og unges interesser er grønnstruktur og større rekreasjonsområder/friluftsområder viktig og gjennom kommuneplanens arealdel har kommunen anledning til å bevare eksisterende grønnstruktur. Flere forslag foreslått av bygningsrådet gir endring fra grønnstruktur til bolig og næring. Dette vil innebære en nedbygging av viktige arealer for nærfriluftsliv og naturlige lekeområder for barn og unge. Vi støtter kommunedirektørens vurderinger knyttet til disse områdene og gir **faglig råd** om at forslagene som innebærer endring fra grønnstruktur til bolig/næring tas ut.

Vedrørende bygging på deponiområder, vurderer Statsforvalteren at bestemmelsen § 28.6.1 og 2 sikrer en helhetlig vurdering, herunder helse- og miljømessig forsvarlighet ved regulering innenfor faresone avfallsdeponi. Bestemmelsene stiller krav som sikrer risikokartlegging, avbøtende tiltak og oppfølging ved regulering på og i randsonen til tidligere deponier. Det er allikevel en utfordring som kan problematiseres i bestemmelsen 28.6.2 a) hvor nest siste strekpunkt stiller krav om at det i plan skal fremgå hvem som er ansvarlig og siste strekpunkt om at nødvendige tiltak skal sikres bestemmelser i reguleringsplan, da det i henhold til plan- og bygningsloven ikke kan gis bestemmelser om regulering av privatrettslige og økonomiske forhold.

Ifølge planmaterialet er forventet boligbyggebehov i planperioden på 15 000, alternativt 21 000 dersom man legger SSBs høyeste alternativ til grunn. Videre er det konkrete planer for over 40 000 nye boliger i Trondheim, noe som tilsier at potensialet i reguleringsplaner som enten er vedtatt eller under utarbeidelse er mer enn nok til å dekke behovet i planperioden. Det fremgår også at det teoretiske fortetningspotensialet ved bymessig omforming i sone 1 og 2 er beregnet til å være over 56 000 boliger. Vi kan dermed ikke se at det skal være behov for å bygge ned øvrig dyrka mark til boligformål. På bakgrunn av dette fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og med bakgrunn nasjonale føringer for jordvernet **innsigelse** til at følgende områder videreføres eller tas inn/endres:

- *Foldal gård*; både alt. 2.2 samt del av alt. 2.1 som innebærer byggesone på tunet. Sistnevnte innsigelse skyldes vurderingene knyttet til at en byggesone her vil gi ulemper og uheldig presedens for tiliggende jordbruk, samt at løsningen innebærer at landbrukseiendommen blir uten et driftssenter. Med byggeformål på gårdstunet vil ikke lenger jordloven gjelde for dette arealet, som igjen betyr at det vil kunne fradeles uten landbruksmyndighetenes godkjenning.
- *Jordbruksareal innanfor 923 Dragvoll*; gjelder ca. 9 daa dyrka mark av områdets totale størrelse på 34,8 daa. Den aktuelle dyrka marka er en del av et større sammenhengende jordbruksareal. Vi fremmer også faglig råd om å ta ut det dyrkbare arealet som kan dyrkes opp og drives i sammenheng med dyrka marka.
- *77 Granåsen gård*. Vi merker oss at deler av LNFR-området allerede er registrert som bebygd i AR5, det ser ut til at det har vært et anleggsområde. Vi presiserer at innsigelsen gjelder hele området avsatt til LNFR-formål i gjeldende KPA. I tillegg til jordressursene har området kulturverdi og utgjør en historisk viktig del av kulturlandskapet i området.
- *50 Bratsbergveien 139*: Området består av 64,7 daa fulldyrka jord, som er en del av et større jordbruksareal. Utbyggingen kan medføre økte driftsulemper for jordbruket. Det omfatter også tunet på en landbrukseiendom, noe som kan gi en uheldig situasjon med en landbrukseiendom uten driftssenter, jf. merknad av Foldal gård.
- *37 Havstein*: Området er avsatt til grønnstruktur i gjeldende KPA, og regulert til bl.a. golfbane der reguleringsbestemmelsene bl.a. angir at arealene skal på en enkel måte kunne tilbakeføres til rasjonelt jordbruk. Forslaget omfatter totalt 64.5 daa, hvorav mye av dette er jordressurser. Vi støtter kommunedirektøren i at det er viktig å sikre grønnstrukturen samt sikre at dyrkajorda i grunnen bevares.
- *130 Espflaten*: Området er bebygd per i dag, men har vært dyrka mark tidligere, jf. historiske flyfoto. Som det står i oversendelsen viser flyfoto at arealet ble dyrket fram til 2006. Videre at hele arealet ble anlagt med grus etter 2017, og at det er uvisst hvorfor arealet som er kategorisert som dyrka mark med god jordkvalitet ikke lenger er i drift. Dette arealet er en del et større sammenhengende jordbruksareal med svært god jordkvalitet, og vi ser det som svært uheldig at byggesonen skal utvikle seg ut i dette området på vestsiden av Heimdalsvegen. Vi legger til grunn at kommunen følger opp eventuelle ulovligheter her.

143 Oustmyrvegen: Området er i gjeldende plan satt av til kvartalslekeplass. Statsforvalteren mener det er uheldig dersom kommunen tillater utbygging i områder som er avsatt til aktivitet for barn og unge i gjeldende plan og støtter kommunaldirektørens vurdering om at området ikke bør endres til boligformål. Det foreligger mangelfull beskrivelse av dagens bruk av området og hvorvidt det vil være behov for erstatningsareal jf. Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen. Vi vurderer i likhet med kommunedirektøren at det vil være uheldig å bygge ned grønnstruktur, særlig områder avsatt til lekeplass for barn og unge.

Prinsippet om erstatningsarealer er viktig for barn og unges interesser og skal ivaretas i all planlegging. Saken er slik vi vurderer for lite opplyst til at vi kan vurdere tiltakets betydning for barn og unge. På bakgrunn av overstående har Statsforvalteren **innsigelse** til planen med hjemmel §5-4 i plan og bygningsloven og med henvisning til RPR-BU til forslag 143, inntil barn og unges interesser er tilstrekkelig vurdert og inntil det foreligger erstatningsareal.

127 Halset: Forslaget innebærer nedbygging av arealer som er i bruk av barn og unge. Det foreligger lite informasjon utover at det benyttes som akebakke samt at det er en del av grøntdrag som ligger nært inntil turveger og grønne områder. Det er ikke vurdert erstatningsareal jf de Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen.

Prinsippet om erstatningsarealer er viktig for barn og unges interesser og skal ivaretas i all planlegging. Saken er slik vi vurderer for lite opplyst til at vi kan vurdere tiltakets betydning for barn og unge. På bakgrunn av overstående har Statsforvalteren **innsigelse** til planen med hjemmel §5-4 i plan og bygningsloven og med henvisning til RPR-BU til forslag 127, inntil barn og unges interesser er tilstrekkelig vurdert og inntil det foreligger erstatningsareal.

67/901 Kleiva: Området er registrert som mulig reproduksjonsområde for den rødlistede og truede (VU) arten granmeis. Dette forholdet er ikke vurdert i KU. Området omfatter også myr, og bør derfor ikke avsettes til utbyggingsformål. Med hjemmel i pbl § 5-4 og henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede arter og deres leveområder, jf. gjeldende Norsk rødliste for arter, fremmer Statsforvalteren som klima- og miljømyndighet **innsigelse** til området inntil forholdet til leveområde for den truede arten er tilstrekkelig hensyntatt.

Området består ellers av mye skog. På grunn av topografi og større områder med innslag av myr og lav bonitet hører ikke området til de aller mest verdifulle skogområdene for skogbruket. Avskoging av et så stort skog- og myrområde vil imidlertid føre til store utslipp fra jordsmonn og vegetasjon, samt at man går glipp av framtidige opptak i skogen. Utslipp fra arealbruksendringer fra et slikt område vil være på mange tusen tonn CO₂-ekvivalenter. Vi har på denne bakgrunn **faglig råd** om å redusere størrelsen på området betydelig. Dersom kommunen går videre med planen, bør kompensierende tiltak som øker CO₂-opptak på andre arealer utredes. Vi viser ellers til vårt faglige råd innledningsvis om kompensierende tiltak.

35 Leirfossvegen: Det er foreslått at del av grønnstruktur endres til utbyggingsformål, denne er omfattet av hensynssone for Nidelvkorridoren. Vi kan ikke se at en reduksjon av hensynssonen mot Nidelva vil sikre hensynet til den viktige funksjonen Nidelvkorridoren utgjør. Vi stiller spørsmål til hvordan tomte skal utnyttes uten å negativt påvirke grøntområde mot vest og hensynssone for Nidelvkorridoren når terrenget er såpass bratt mot vest. Statsforvalteren, som klima- og miljømyndighet, fremmer **faglig råd** til å ta ut den delen av byggeområdet som er omfattet av hensynssone for Nidelvkorridoren.

14 Nydalen: Ved Sivert Dahlens veg 1 og 3 er byggeformål åpenbart lagt inn etter eiendomsgrensen. Vi viser til kravet om opprettholdelse av et naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr i vannressursloven § 11, samt at Nidelva er et nasjonalt laksevassdrag. Det er derfor viktig at det sikres at deler av eiendommen ikke legges ut til byggeområde, men sikres som LNF eller Grøntområde. På ortofoto av område kan en se deler av en skog som må tas ut som byggeområde, samt en tilfredsstillende sone for kantvegetasjon mot Nidelva for resten av eiendommen. Statsforvalteren, som klima- og miljømyndighet, fremmer **innsigelse** inntil hensyn som beskrevet er sikret i plankartet. Innsigelsen er hjemlet i pbl § 5-4 med henvisning til rundskriv T-2/16, kapittel 3.6 Naturmangfold, særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale

laksevassdrag og laksefjorder (jf. lakse- og innlandsfiskloven § 7 a) og av Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (jf. forskrift 20. september 2013), samt vannressursloven § 11.

Overvik: Områdeplan for Overvik ble vedtatt i bystyret 21.06.2018 og stadfestet 25.04.2019. Den 28.04.2021 vedtok bystyret at halve Overvik skulle tilbakeføres til LNF, og at feltene B1-B9 skulle beholdes som utbyggingsformål. Det er positivt at bystyrets vedtak om å tilbakeføre halve Overvik ble fulgt opp i forslaget vi nylig har hatt på høring. Vi viser samtidig til vårt faglige råd om å også revurdere regulerte områder.

Den vedtatte tilbakeføringen kan medføre at LNF-arealer på gnr/bnr. 20/9 m.fl., der det også inngår store jordbruksarealer av svært god jordkvalitet, blir uten driftssenter. Dette fordi gårdstunet på Overvik fortsatt er avsatt til byggeformål, jf. vår merknad til Foldal gård.

Med bakgrunn i jordlova § 1, og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4, fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet **innsigelse** til løsningen med at gårdstunet på Overvik avsettes til boligformål samtidig som det inngår landbruksarealer i eiendommen.

Næring

Statsforvalteren er opptatt av at behov og alternativer til næringsareal vurderes og løses i et regionalt perspektiv. Vi viser i den forbindelse til arbeidet med IKAP og Strategi for næringsarealutvikling i Trondheimsregionen. Sistnevnte viser at det er fortettingspotensial på de eksisterende næringsarealene. Videre at det er tilstrekkelig egnet areal i regionen for å dekke behovet for alle typer virksomheter i et langsiktig perspektiv. Det er et mer begrenset utvalg av byggeklare tomter på kort og mellomlang sikt. Etter vår vurdering må dette løses med regulering av avklart areal.

Det er flere av næringsområdene som ligger inne i gjeldende KPA som har blitt formålsendret siden KPA-vedtak, og da særlig til boligformål. I tillegg foreslås flere endret til byggesone i forbindelse med denne rulleringen. Statsforvalteren har over tid uttrykt bekymring knyttet til at næringsareal transformeres til andre formål. Dette ut fra at tilgangen på næringsareal er dårligere enn f.eks. boligareal. Formålsendringene kan generere behov for nytt næringsareal, som igjen kan legge press på jordressurser og verdifull natur rundt byen. Vi har også vært tydelig på at vi nå har en situasjon der jordvernet er såpass innskjerpet at det skal svært mye til for at man kan omdisponere dyrka mark til utbyggingsformål som næring, og har i aktuelle enkeltsaker bedt kommunen ta høyde for dette også i disponeringen av allerede avklarte utbyggingsområder.

Vi merker oss at bygningsrådet har begrunnet arealinnspill med økt behov for næringsareal. Samtidig viser strategien for næringsarealutvikling i Trondheimsregionen at det ikke er behov for mer areal på lang sikt, dette i tillegg til at kommunen allerede har omdisponert store næringsarealer til andre formål. *Ut fra dette kan vi ikke se at det skal være nødvendig å ta i bruk jordbruksareal til næringsformål.* På denne bakgrunn og med hjemmel i plan og bygningsloven § 5-4, jordlova § 9 og med bakgrunn nasjonale føringer for jordvernet fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet **innsigelse** til forslag om næringsareal på:

- *Torgård; 74 Brøttemsvegen, 92 Torgård og 96 Røddevegen (overlappende forslag).* Området er stort og består både av areal som er dyrka mark i dag og areal avsatt til råstoffutvinning med jordbruksformål/LNF som etterbruk. Vi støtter kommunedirektørens vurderinger. Vi merker oss at lokaliseringen er gunstig mht. bl.a. transport og nærhet til andre næringsområder samt argumentasjon knyttet til dårlig kvalitet. Samtidig vil en utbygging her medføre en betydelig nedbygging av dyrka mark i et større sammenhengende jordbruksområde, føre til

driftsulemper for tilgrensende jordbruk samt forringe kulturlandskapet sør for Torgård som er et viktig helhetlig landskapselement i Gauldalen.

- *93 Heimdalsvegen*: Området omfatter 22,5 daa, hvorav om lag 10 daa er dyrka mark. Forslagsstiller viser til at dyrka marka har blitt flyttet eller forringet ifm. bygging av E6 Jaktøyen-Storler. Vi legger til grunn at dette arbeidet er gjort i iht. føringer i reguleringsplanen.
- *94 Røddevegen*: Et næringsareal på dette arealet er uheldig både mtp. det direkte beslaget (5,5 daa dyrka mark) samt at det kan legge press på omkringliggende jordressurser. Deler av området er fulldyrka jord med svært god jordkvalitet. Etter det vi forstår er det ikke behov for arealet til tjenesteyting lenger. Eventuell annen arealbruk må da vurderes ut fra vurderinger av behov og alternative lokasjoner på lik linje med nye forslag, jf. merknad ovenfor.

5 Haabroen Kvenild: Utvidelse av eksisterende næringsområde. KU viser omfanget av nødvendig sikring inn i rødlistet landskapsform. Området omfatter del av ravinedalen Rønningsbekken, som er registrert med verdien svært viktig – A i naturbase. Leirravine er en rødlistet og truet landform (kategori VU - sårbar). Vi stiller spørsmål til om det kan settes bestemmelser til plassering av bebyggelse innenfor område avsatt til næringsområde, som kan avlaste skråningskant og videre reduserer behov for sikring ned gjennom ravinedalen. Vi stiller og spørsmål til om det er behov for næringsområde med henblikk til IKAP næring i Trondheimsregionen, og med Forseth grus sitt grustak som nå er avsatt til næringsformål. Vi viser også til at det i dag foreligger en innsigelse fra Statsforvalteren, til reguleringsplan på Kvenild, med bakgrunn i manglende ivaretagelse av ravinedalen Rønningsbekken. Statsforvalteren, som klima- og miljømyndighet, fremmer **innsigelse** til utvidelse av næringsområdet Haabroen Kvenild, med hjemmel i pbl § 5-4 og henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede naturtyper,

Beliggenheten nært veg samt det gode produksjonspotensialet dette til et verdifullt skogbruksområde. Dessuten vil avskoging av et skogareal av denne størrelsen føre til en betydelig klimaeffekt på nesten 6000 tonn CO₂-ekvivalenter de neste 20 årene, ifølge Miljødirektoratets arealbruksendringkalkulator. Vi viser til **faglig råd** om å vektlegge klimaeffekten av nedbyggingen, ev. faglig råd om rekkefølgebestemmelser og avbøtende tiltak. Deler av området (om lag 25 daa) er også dyrkbart. Dette er areal som etter en oppdyrking kan drives i sammenheng med tilgrensende jordbruksareal. Vi gir **faglig råd** om å beholde dette som LNFR-areal.

6 Løvaas m.fl. Området er en del av et svært viktig friluftsområde, Tillermarka – Nærsonen. Tillermarka har et betydelig potensial til å kunne fylle både en rolle som nærfriluftsområde for Tillerbyen, og samtidig ved mer aktiv tilrettelegging, utgjøre en robust og god, grønn forbindelse til de store utmarksområdene i Klæbu og Melhus lenger sør. Flere rødlistede truede arter er registrert innenfor området. Områdene som tas inn dekker videre en stor del av ravinedalen Rønningsbekken, som er registrert med verdien svært viktig -A, i naturbase. Leirravine er en rødlistet og truet landform (kategori VU - sårbar). Ved realisering av området vil en sannsynligvis måtte sikre byggegrunnen langt utenfor formålet som er avsatt til utbygging for næringsformål. Vi stiller spørsmål til om det kan settes bestemmelser til plassering av bebyggelse innenfor område avsatt til næringsområde, som kan avlaste skråningskant og videre reduserer behov for sikring ned gjennom ravinedalen. Vi stiller og spørsmål til om det er behov for næringsområde med henblikk til IKAP næring i Trondheimsregionen, og med Forseth grus sitt grustak som nå er avsatt til næringsformål. Vi viser også til at det i dag foreligger en innsigelse fra Statsforvalteren, til reguleringsplan på Kvenild, med bakgrunn i manglende ivaretagelse av ravinedalen Rønningsbekken. Statsforvalteren, som klima- og miljømyndighet, fremmer **innsigelse** til nytt næringsområde Løvaas m.fl., med hjemmel i pbl § 5-4

og henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede naturtyper og truede arter og deres leveområder, og kapittel 3.10 Friluftsliv.

Forslaget berører et stort sammenhengende område som i hovedsak består av barskog på middels til høy bonitet som bærer preg av å være aktivt brukt til skogbruksformål. Dette samt beliggenheten nært vei gjør dette til et verdifullt skogbruksområde. Avskoging av et skogareal av denne størrelsen gir en betydelig klimaeffekt (anslagsvis over 42 000 tonn CO₂-ekvivalenter i et 20-årsperspektiv ifølge Miljødirektoratets arealbruksendringskalkulator). Om lag halvparten av området er også dyrkbart. Dette er areal som etter en oppdyrking kan drives i sammenheng med tilgrensende jordbruksareal, og t.o.m. forbedre arronderingen dersom to separate jorder sammenføres. Av hensyn til forslagens konsekvenser for klima og jordressurser, gir vi **faglig råd** om å beholde dette som LNFR-areal.

40 Vassfjellet næring: Beliggenheten nært veg, samt skogsammensetninga gjør dette til et verdifullt område for skogbruk. Klimaeffekten av tiltaket vil ligge på rundt 5500 tonn CO₂-ekvivalenter i et 20-årsperspektiv ifølge Miljødirektoratets arealbruksendringskalkulator. Vi viser til **faglig råd** om å vektlegge klimaeffekten av nedbyggingen, ev. faglig råd om å rekkefølgebestemmelser og avbøtende tiltak.

41 Røddevegen: Forslaget åpner for et næringsareal på 3,8 daa midt ute i et jordbruksområde. Dette er en plassering som kan drifts- og miljømessige ulemper for og press på tilgrensende jordbruksareal, samt uheldige virkninger for kulturlandskapet. På denne bakgrunn gir vi **faglig råd** om å avslå forslaget. Vi vil uansett presisere at det vil være svært utfordrende med eventuelle framtidige forslag som innebærer utvidelse på tilgrensende dyrka mark.

142 Eklestrøa: Sammenlignet med varslet planoppstart tidligere i høst er avgrensningen betydelig redusert. Den vurderes nå i mindre grad å være konfliktfylt.

920 Spongdalsvegen 641 (Myrsund): Forslaget omfatter bl.a. vaskehall og parkeringsareal for maskinpark bestående av asfaltbiler, busser, tippbiler og kranbiler. Eiendommen ligger som en del av et større sammenhengende landbruksområde på Byneset. Dette er etter vår vurdering en uheldig lokalisering av et næringsområde. Det fremgår at den aktuelle eiendommen har blitt brukt til div. næringsvirksomhet de siste 75 årene, og at det er lite egnet for tradisjonelt landbruk. Samtidig ligger den omkranset av fulldyrka jord. En utfordring med å tillate ulike virksomheter i landbruksområdene, er at de kan vokse seg større og gi utilsiktede miljø og samfunnsvirkninger. Ikke minst kan de legge press på omkringliggende jordbruksareal, noe som er klart uheldig. Tiltaket er omsøkt gjennom dispensasjon. Statsforvalteren som klageinstans opphevet dette vedtaket (sak 246/20) og presiserte samtidig at saken skulle vært på høring hos berørte statlige myndigheter. Dette er typisk Statsforvalteren som landbruksmyndighet. Generelt er vi opptatt av at både vi og kommunen vurderer søknader om tiltak som om de ikke var etablert. I dette tilfellet fremmer vi, på bakgrunn av plasseringen ute i et jordbruksområde med tilhørende drifts- og miljømessige ulemper, **faglig råd** om å ikke åpne for næringsareal her. Vi vil uansett presisere at det vil være svært utfordrende med eventuelle framtidige forslag som innebærer utvidelse på tilgrensende dyrka mark.

Lauvaasmyra: I gjeldende KPA er det avsatt et næringsareal på gnr/bnr. 314/4, hvorav nærmere 40 daa er fulldyrka jord. Det resterende er i all hovedsak dyrkbart areal. Kommunen har tidligere gjort et omfattende arbeid med å vurdere boligområder på dyrka mark kan tilbakeføres. Ut fra dagens føringer for jordvernet, samt R 13 i Regional plan for arealbruk som nevnt under «Jordressursene» innledningsvis, gir vi **faglig råd** om å vurdere om dette området kan tilbakeføres til landbruk. Det bør her vurderes hvorvidt nedbyggingen er strengt nødvendig og i tråd med skjerpede føringer for

jordvernet. En slik vurdering underbygges av brevet som ble sendt fra landbruks- og matminister og kommunal og distriktsminister til kommunene den 23.3.2022.

Massedeponi og råstoffutvinning

Støy og luftkvalitet i næringsområder: For å sikre overholdelse av T-1442 og T-1520 er det sentralt at næringsområder skaper utfordringer knyttet til støv og støy blir plassert i god avstand unna for eksempel boligbebyggelse og andre områder som er følsomme for støv og støyproblematikk. Det fremgår av planbestemmelse § 18.1 at «*Støyende virksomheter og virksomheter med sikkerhetssoner skal etableres med god avstand fra boliger eller andre følsomme formål*». Det fremstår som utydelig hva som menes med «god avstand» og hva dette måles ut ifra. Statsforvalteren mener det med fordel her kan vises til T-1442 og T-1520, og at næringsområder som skaper utfordringer med tanke på støy og støv skal være i tråd med disse veilederne.

Det legges også opp til at «*Næringsvirksomheter med få besøkende, som bygg- og anleggsvirksomheter, håndverkere, teknologi og produksjonsvirksomheter, kan lokaliseres innenfor byggesone 1-3, dersom virksomheten kan tilpasses bystrukturen og ikke fører til vesentlig støy- og trafikkbelastning for omgivelsene.*» Det er også her uklart hva som er «vesentlig» støy- og trafikkbelastning. For å sikre overholdelse av kravene i T-1442 og T-1520 kan det også her settes inn en henvisning som skal sikre at lokaliseringen ikke går utover rammene i disse veilederne.

Råstoffutvinning- og massedeponi: Etter § 24.3 skal det «*Ved planforslag og behandling av søknad om råstoffutvinning skal det foreligge en vurdering av miljøbelastninger for influensområdet knyttet til driften og transport til og fra området (støy, støv, trafiksikkerhet), geotekniske forhold, landbruksfaglige forhold, kulturlandskap/stedskvalitet og biologisk mangfold. Etterbruk skal sikres i reguleringsplan.*» Det er tatt inn som retningslinje at T-1442 og T-1520 skal ligge til grunn for vurderingene av støy og luftkvalitet, og dette kan innføres i bestemmelsen for å sikre at den blir juridisk bindende. Det samme gjelder for bestemmelse § 24.6.2 om etablering av massedeponi, der det heller ikke er henvist direkte til de nevnte veilederne.

Det er områder for råstoffutvinning og massedeponi som er konsekvensutredet, og som det er bemerket at vil få økt forurensning på støy og støv, uten at det spesifiseres nærmere hva dette innebærer. Klima- og miljøavdelingen mener det er grunn til å vurdere hvorvidt konsekvensutredningen oppfyller de krav til innhold som følger av forskrift om konsekvensutredning §§ 17 og 18. For kommuneplaner kan konsekvensutredningen begrenses til å redegjøre for virkningene planen eller programmet kan få på et overordnet nivå. Unntak er der det i planen konsekvensutredtes konkrete tiltak.

Utredningen må gjøre det klart på et overordnet nivå hvilke negative konsekvenser planen kan få. Det skal også redegjøres for om det er mulig, og i så fall hvordan, man på en akseptabel måte kan unngå de negative virkningene av tiltakene som planen tilrettelegger for. Dersom det ikke er mulig, bør ikke planen åpne for den foreslåtte arealbruken.¹ Konsekvensutredningene for nye områder for råstoffutvinning legger opp til ny fremtidig arealbruk, og det må derfor vurderes hvordan disse vil påvirke miljø og samfunn. Klima- og miljøavdelingen mener derfor det ikke er tilstrekkelig å konkludere med at det vil bli økte støy og støvbelastninger, uten å redegjøre mer for konsekvensene og omfanget av dette. Problemer med støy og støv kan potensielt påvirke flere nærområder og de som bor der. Det må derfor gjøres en mer detaljert vurdering av konsekvensene og omfanget av støy og støv i de berørte områdene. Det bør alltid vurderes om ny eller utvidet luftforurensende eller

¹ Jf. [Konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven](#) s. 23

støyende virksomhet berører bebyggelse med bruksformål som er følsomt for støv og støy, og dette må fremgå av utredningen.

Vesentlige avvik fra T-1442 og T-1520 kan gi grunnlag for innsigelse når vurderingen av støy- og luftforurensning mangler eller er svært mangelfull. Klima og miljøavdelingen vurderer det som nødvendig å ha en mer detaljert vurdering av konsekvensene og omfanget av støy og støv i de berørte områdene, og særlig for områdene som har nærhet til følsom arealbruk. Vurderingen er derfor mangelfull slik den nå foreligger. Med hjemmel i plan- og bygningslovens § 5-4, foreslår Klima- og miljøavdelingen at det fremmes **innsigelse** til planforslaget slik det foreligger til høring og offentlig ettersyn. Forslaget er begrunnet i Rundskriv T-2/16 Nasjonale og vesentlige interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis pkt. 3.1 og 3.2.

919 Leinan: Landskapsformen leirravine er en truet rødlistet landskapsform. Ifølge KU har området høy viltverdi (B). Bekk som går gjennom området, er i moderat økologisk tilstand. Statsforvalteren har tidligere frarådet oppstart av planarbeid for deponiområde her. Området er og frarådet i utredningen av Massedeponi i Trondheimsområdet, pga. høyt konfliktnivå. Deponi vil medføre bekkelukking. Statsforvalteren, som klima- og miljømyndighet, fremmer **innsigelse** til disponering av området som massedeponi, med hjemmel i pbl § 5-4 og henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede naturtyper, og vannforskriften § 4 Miljømål for overvann.

7 Tilleråsen: Området består av i hovedsak eldre barskog på lav og middels bonitet. En omdisponering til råstoffutvinning vil være negativt for skogbrukets verdiskaping, karbonbinding i jord og vegetasjon, samt naturmangfold og friluftsliv. Vi viser til **faglig råd** om å vektlegge klimaeffekten av nedbyggingen, ev. faglig råd om rekkefølgebestemmelser og avbøtende tiltak.

40 Vassfjellet (råstoffutvinning) Forslaget omfatter et areal med dyrka mark som tidligere har vært brukt som grustak. Det ligger en restforekomst med grus der som ønskes utnyttet før området tilbakeføres til dyrka mark igjen. Vi har primært **faglig råd** om å opprettholde området til LNF-formål, men merker oss argumentasjonen i saken, og legger til grunn at jorda skal reetableres, jf. innsigelsen om etterbruk.

43 Bratsberg: Området er svært stort, på hele 2522 daa. Det omfatter både svært store jord- og skogressurser, samt flere gårdstun. En oppfylling av hele dette området vil innebære en stor endring av landskapsrommet. Statsforvalteren har tidligere vært kritisk til et deponi på dyrka jord her i bl.a. spørsmål om deponi på Bratsberg og Sneegga (jf. vår sak 18/8344).

Erfaring viser at det kan være vanskelig å istandsette arealene til samme kvalitet som før inngrepet. Dette kan være prosesser som tar svært lang tid, og det er usikkert hvorvidt produktiviteten kan bli like god igjen. Etablering av deponi vil også sette arealene ut av produksjon i lengre tid, noe som er uheldig. Vårt utgangspunkt er at dersom det skal tilføres masser på dyrkajord må det foreligge klare agronomiske fordeler med det, jf. også R13 i Regional plan for arealbruk. I R13 er det også angitt at dyrkbar jord heller ikke bør tilføres masser uten at det foreligger slike fordeler. Det bør da foreligge en grundig landbruksfaglig utredning som gjør rede for disse fordelene, noe vi etterspør i dette tilfellet. Inntil dette eventuelt foreligger vurderes forslaget å være svært utfordrende for jordbruksinteressene i området. Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og jordlova §§ 1 og 9 og med bakgrunn i skjerpede føringer for jordvernet, fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet derfor **innsigelse** til foreslått deponi på dyrka og dyrkbar mark samt gårdstun.

I tillegg til de berørte jordressursene, utgjør skogområdene anslagsvis 1300 dekar. Den vestlige delen av skogområdet er lauvdominert, ellers er området i hovedsak grandominert. Området består

av både ung og eldre skog, på middels til høy bonitet. Et så stort skogområde representerer en betydelig verdi for skogbruket, med store virkesverdi dersom skogen får stå til hogstmodenhet. Tiltaket vil også få en betydelig klimaeffekt, som avhenger både av omfanget av deponiområder og etterbruken. Det foreslås å etablere 1000 dekar ny dyrkamark. Det er isolert sett positivt mtp. jordressursene, men forslaget vil også medføre en negativ klimaeffekt tilsvarende 23 000 tonn CO₂-ekvivalenter i et 20-årsperspektiv, ifølge Miljødirektoratets arealbruksendringskalkulator.

Omdisponering til deponi vil være svært uheldig for skogbruksinteressene og for klimaet. I tillegg ligger det to nøkkelbiotoper av typen eldre skog i området. Nøkkelbiotoper er områder i skogen som har særlig stor biologisk verdi, og som skal ivaretas i forbindelse med skogsdrift. Det er fastlagt i PEFC Norges skogstandard. Omdisponering der skogbruksformålet tas ut vil gjøre at PEFC skogstandard ikke gjelder for området, men generelt er vi opptatt av at slike områder ivaretas så langt det lar seg gjøre i planarbeidet. Det er også et mål innenfor landbruks- og matpolitikken at kulturlandskapet skal bevares og vedlikeholdes (Meld. St 9 2011-2012 Landbruks- og matpolitikken). Landskapet er et ravinelandskap med en viktig naturtype av ravedal. Bostad-området er klassifisert som et viktig kulturlandskap, jfr. rapport fra prosjektet *Oppfølging av særlig verdifulle kulturlandskap i Sør-Trøndelag*. Her blir først og fremst ravedalene som landskapselement fremhevet. Samlet sett vurderes det foreslåtte området som krevende for landbruksinteressene.

Leirraviner er en truet rødlistet landskapsform. Amundbekken går gjennom området, her er det lagt ned stor innsats for å bedre området som gytebekk. Bekker som går gjennom området, er i henholdsvis moderat og dårlig økologisk tilstand. Vi minner om at det ikke er lov med tiltak som reduserer tilstand iht. vannforskriften § 4 Miljømål for overflatevann. Her står det at tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand. Videre kommer forslaget i konflikt med Nidelva som nasjonalt laksevassdrag med sidebekker. Innenfor området finnes det også truede rødlistet arter. Innsigelse på grunn av manglende ivaretagelse av rødlistet landskapsform ravedal, vannmiljø iht vannforskriften, hensynet til nasjonale laksevassdrag med sidebekker, hensynet til rødlistet trua flora og fauna. Statsforvalteren, som klima- og miljømyndighet, fremmer **innsigelse** til disponering av området som massedeponi, med hjemmel i pbl § 5-4 og henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede naturtyper, truede arter, særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder (jf. lakse- og innlandsfiskloven § 7a) og av Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (jf. forskrift 20. september 2013), og vannforskriften § 4 Miljømål for overvann.

45 Skjøla utvidelse: Mesteparten av skogen er hogstmoden. Konsekvensene av en utvidelse av eksisterende massetak for skogbrukets verdiskaping vil være lav. Klimaeffekten i et 20-årsperspektiv vil ligge anslagsvis være på 3500 tonn CO₂-ekvivalenter. En utvidelse av eksisterende massetak vil være å foretrekke framfor etablering i nye områder.

47 Løkaunet: Forslaget vil ha en negativ klimaeffekt på ca. 2900 tonn CO₂-ekvivalenter i et 20-årsperspektiv, ifølge Miljødirektoratets arealbruksendringskalkulator. Den negative klimaeffekten og reduksjonen i skogbrukets verdiskaping reduseres dersom skogen får stå til den er hogstmoden, og hvis produktiv skog reetableres etter driftsperioden. Vi viser til **faglig råd** om å vektlegge klimaeffekten av nedbyggingen, ev. faglig råd om å rekkefølgebestemmelser og avbøtende tiltak. Området omfatter et mindre areal med dyrka mark. Vi legger til grunn at dette skal reetableres, jf. innsigelsen om etterbruk.

49 Nordset: Bekk som går gjennom området er i moderat økologisk tilstand. Vi minner om at det ikke er tillat med tiltak som reduserer vannforekomstens tilstand iht. vannforskriften § 4 Miljømål for

overflatevann. Her står det at tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenoprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand. Med henvisning til vannforskriften § 4 og hjemmel i pbl § 5-4 fremmer Statsforvalteren, som klima og miljømyndighet, **innsigelse** til området som deponi.

Forslaget omfatter omtrent 145 dekar produktiv skog på høy og middels bonitet. Avskoging av dette området vil ha stor negativ konsekvens for skogbrukets verdiskaping. Klimaeffekten av avskoginga i et 20-årsperspektiv ligger på rundt 6300 tonn CO₂-ekvivalenter. Klimaeffekten vil reduseres dersom skogen får stå til den er hogstmoden, og dersom produktiv skog reetableres. Vi viser til **faglig råd** om å vektlegge klimaeffekten av nedbyggingen, ev. faglig råd om rekkefølgebestemmelser og avbøtende tiltak. I nord-øst ligger det en nøkkelbiotop av typen eldre lauvsuksesjon. Nøkkelbiotoper er områder i skogen som har særlig stor biologisk verdi, og som skal ivaretas i forbindelse med skogsdrift. Det er fastlagt i PEFC Norges skogstandard. Omdisponering der skogbruksformålet tas ut vil gjøre at PEFC skogstandard ikke gjelder for området. Statsforvalteren som landbruksmyndighet ber likevel om at disse områdene ivaretas så langt det lar seg gjøre i planarbeidet av hensyn til naturmangfoldet.

83 Moen: Området ligger tett på Nidelva. Vi viser til at tiltaket med stor sannsynlighet kan påvirke vannkvaliteten i Nidelva i negativ retning. Tiltaket vil i så fall være i strid med vannforskriften § 5 Miljømål for kunstige og sterkt modifiserte vannforekomster. Statsforvalteren, som klima- og miljømyndighet fremmer med hjemmel i pbl § 5-4 og vannforskriften § 5 Miljømål for kunstige og sterkt modifiserte vannforekomster **innsigelse** til innspill 83 Moen, deponi.

97 Kjøsane: Området består av om lag 150 daa, hovedsakelig dyrka mark og beite. Det fremgår at massedeponi kan bidra til bedre arrondering av dyrka marka. Ut over dette foreligger det ikke noen konkrete vurderinger. Vi viser her til argumentasjon i innsigelsen til 43 Bratsberg. Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og jordlova §§ 1 og 9 og med bakgrunn i skjerpede føringer for jordvernet, fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet **innsigelse** til foreslått deponi på dyrka mark.

Innspill 98, utvidelse Lia pukkverk: Helt i områdets sørende kommer utvidelsen i konflikt med en lokalitet med sentral økosystemfunksjon av moderat kvalitet, gammel granskog med gamle trær. Inntil utvidelsen reduseres tilstrekkelig til at lokaliteten ivaretas fremmer Statsforvalteren som klima og miljømyndighet **innsigelse** til utvidelsen av Lia pukkverk, med hjemmel i pbl § 5-4 og henvisning til rundskriv T-2/16, kapittel 3.6 Naturmangfold, Naturtyper med sentral økosystemfunksjon med minst moderat lokalitetskvalitet kartlagt etter Miljødirektoratets instruks.

Området består av grandominert skog på middels bonitet, ca. 252 daa. Klimaeffekten av å omdisponere området vil være rundt 9300 tonn CO₂-ekvivalenter i et 20-årsperspektiv ifølge Miljødirektoratets arealendringskalkulator. Tiltaket vil også redusere skogbrukets verdiskaping. På den andre sida er utvidelse av eksisterende masseuttak å foretrekke framfor å åpne nye områder. Vi viser til **faglig råd** om å vektlegge klimaeffekten av nedbyggingen, ev. faglig råd om rekkefølgebestemmelser og avbøtende tiltak.

§ 24.3 Råstoffutvinning og § 24.6.2 massedeponi: Statsforvalteren vurderer i utgangspunktet at det bør tas inn en rekkefølgebestemmelse som angir hvilke(t) områder som skal tas i bruk først. Dette for å unngå å ha alle områdene i drift til samme tid. For både råstoffutvinning og massedeponi er det angitt at etterbruken skal sikres i reguleringsplan. I de aller fleste tilfeller vil dette naturlig være LNFR eller grønnstruktur, med mindre noe annet vurderes konkret. For det tilfellet at det skal åpnes for mange områder som forslaget innebærer, blir det spesielt viktig å sikre at etterbruken faktisk skal

være LNFR eller grønnstruktur. Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 fremmer Statsforvalteren som landbruks-, klima- og miljømyndighet **innsigelse** til manglende sikring av LNFR-formål som etterbruk i områdene for råstoffutvinning og massedeponi. Eventuelle areal som er avsatt til grønnstruktur må tilbakeføres til dette. For tilfellene der dyrka mark er berørt, må det settes krav om reetablering av denne.

Byggegrense mot sjø

Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen skal sikre nasjonale og regionale interesser i 100-metersbeltet langs sjøen. Strandsoneforvaltningen skal bidra til en bærekraftig utvikling i tråd med FNs bærekraftsmål. Trondheim kommune er plassert i sone 2, andre områder der presset på arealene er stort.

Vi viser til retningslinjenes kapittel 6.5 Fastsetting av byggegrense. *«Byggeforbudet i 100-metersbeltet gjelder til annen byggegrense er fastsatt i kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan. En eventuell byggegrense bør fastsettes helhetlig i kommuneplanen. Ved fastsetting av annen byggegrense skal det gjennomføres en kartlegging av de konkrete strandsoneverdiene. Virkningene av utbygging for naturmangfold, friluftsliv, landskap, kulturmiljø og andre allmenne interesser skal vurderes grundig. Disse verdiene skal synliggjøres i planen.»* Det er foreslått generelle byggegrenser, men vi kan ikke se at virkningene av dette, spesielt i nærheten av byggeområder på Byneset, er tilstrekkelig synliggjort og vurdert. Med hjemmel i pbl § 5-4 og henvisning til rundskriv T-2/16, kapittel 3.11 Strandsoner langs sjø og vassdrag, fremmer Statsforvalteren som klima- og miljømyndighet **innsigelse** til generell byggegrense mot sjø med grunnlag i manglende vurderinger etter strandsoneretningslinjene kapittel 6.5.

Fritidsbebyggelse

145 Høvliåsen: Det er foreslått å legge ut et område til fritidsbebyggelse i et naturområde som er forholdsvis uberørt. Det går bekk gjennom området og det er registrert storsalamander i umiddelbar nærhet til formålet som er foreslått til fritidsbebyggelse. Innenfor formålet er det flere registreringer av trua rødlistet fugleart granmeis (VU). Statsforvalteren, som klima og miljømyndighet, fremmer **faglig råd** om at formålet fritidsbebyggelse tas ut av forslaget til Kpa for Trondheim kommune.

Fritids- og turistformål

88 Prestegårdsskogen: Det er ønske om å utvikle gården for å tilby opplevelser på gårdens utmark; det nevnes både opplevelsessenter, hytter, selskapslokaler, klatring og museum. Det står at forslaget omfatter 1150 daa, men det ser ut til at dette er størrelsen på hele eiendommen. Forslaget omfatter uansett store deler av dette, og vil ha negativ virkning på arealnøytralitet. Omfattende tilrettelegging for turistformål i området vil båndlegge skogbruksaktiviteten på store deler av eiendommen, og området omfatter også den delen av eiendommen med høyest bonitet og nærmest veg. Forslaget vurderes å være svært negativt for skogbrukets verdiskaping. Det kan også ha en negativ klimaeffekt, avhengig av omfanget på utbygginga.

En mer begrenset utbygging kan være mindre utfordrende for landbruksinteressene i området. Forslaget innebærer imidlertid en omfattende formålsendring uten at tiltakene er konkretisert ytterligere. I ytterste konsekvens kan hele området bli nedbygd, selv om vi tviler på at det er intensjonen her. Ved å gi det annen planstatus åpner man også for en løsning der utbyggingsarealet kan skilles fra landbrukseiendommen for øvrig, jf. virkeområdet til jordlova § 2. Med det enorme omfanget på omsøkt utbyggingsareal vil dette ikke være i tråd med de føringene vi har for praktiseringen av jordlova jf. formålsbestemmelsen § 1, der det er lagt vekt på å sikre en tjenlig og variert bruksstruktur samt sikre at landbruksressursene kan tilhøre de som har yrket sitt i landbruket. På denne bakgrunn, og med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 fremmer

Statsforvalteren som landbruksmyndighet **innsigelse** til en så omfattende formålsendring av landbruksressurser. Ved vurderinger av en redusert avgrensning vil det være viktig å hensynte virkningene for skogbruket.

Tjenesteyting

Generell vurdering av tomter til barnehage og skole: Skolens og barnehagens utearealer har betydning for fysisk aktivitet og derigjennom barnas helse og trivsel. Lek og fysisk aktivitet er grunnleggende for fysisk og psykisk velvære. Det skal være arealer og utstyr nok til lek og varierte aktiviteter som fremmer bevegelsesglede, gir allsidig bevegelseserfaring og mulighet for opplevelse av mestring av både fysiske og sosiale ferdigheter ute og inne for ulike aldersgrupper og ulike funksjonsnivå. Det finnes ikke nasjonale lov- eller forskriftfestede krav til størrelse på uteoppholdsarealer for skoler og barnehager, eller minstekrav til kvadratmeter pr. elev, men det finnes anbefalinger om arealstørrelse for barnehager i veiledning fra utdanningsmyndighetene og Helsedirektoratet. Helsedirektoratet har også anbefalinger om arealstørrelse for nye skoleanlegg (50 m² nettoareal pr elev). Hver enkelt kommune har mulighet til å fastsette egne juridiske arealnormer i sine kommuneplaner.

Forskning viser til at <20 m² pr. elev er smertegrensen for arealstørrelsen, mindre arealer gir høyere sannsynlighet for at slitasje og skader på vegetasjon, samt at mange barn på lite areal gir mindre rom for fri lek og mulighet for å trekke seg tilbake alene, eller i mindre grupper. RPR BU punkt 5 c stiller videre krav til kommunen om at det skal avsettes tilstrekkelig store nok areal til barnehager. Formuleringen gjelder både nye og eksisterende barnehager. Dette må avklares i kommuneplanens arealdel og senere følges opp i reguleringsplaner.

Kommunen har tatt bort tidligere krav til MUA v/ barnehager og skoler. Statsforvalteren mener dette er uheldig, og vil gi **faglig råd** om at kommunen følger de nasjonale anbefalingene og sikrer tilstrekkelig uteoppholdsareal pr. barn/elev gjennom KPA. Kommunen bør stille tydelige krav til gode uteoppholdsarealer som sikrer barn og unge gode oppvekstvilkår jf. rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planlegging.

Nytt helse- og velferdssenter på Sverresborg; vi merker oss kommunens vurderinger knyttet til plassering av nytt helse- og velferdssenter. Statsforvalteren som landbruksmyndighet vurderer de ulike alternativene som akseptable, dette særlig gitt tiltakets samfunnsinteresse.

331 a Blyberget; Vi merker oss kommunens vurderinger knyttet til plassering av ny skole på Sverresborg. Statsforvalteren som landbruksmyndighet vurderer forslaget som akseptabelt, dette særlig gitt tiltakets samfunnsinteresse.

Innspill 324 Østmarka: Området er gjeldende kommuneplan avsatt til grønnstruktur. Innenfor dette området er det et areal hvor den rødlistede truede (VU) arten vridd køllesopp er registrert. Forholdet er ikke vurdert i KU for området. Med hjemmel i pbl §5-4 og henvisning til rundskriv T-2/16, kapittel 3.6 Naturmangfold, truede arter og deres leveområder, fremmer Statsforvalteren, som klima- og miljømyndighet **innsigelse** til omdisponeringen inntil forholdet til arten ivaretas tilstrekkelig.

Grav- og urnelund på Ust: Reguleringsplan for Ust grav- og urnelund er avvist ved politisk behandling. Statsforvalteren legger til grunn at området disponeres tilbake til LNF-område med hensynssone for bevaring naturmiljø. For jordvernet vil en tilbakeføring være svært positivt.

Områder med alternative formål

I Trondheim øst er det flere utbyggingsområder på dyrka mark som ennå ikke er regulert og utbygd, og som nå vurderes til nye arealformål. Dette gjelder bl.a. flere av områdene som er foreslått med flere alternativ. Her er det bl.a. nye forslag om både næring, grønnstruktur og byggesone på dyrka mark. Statsforvalteren viser til merknad innledningsvis i høringsuttalelsen om at eventuell ny arealbruk må vurderes ut fra behovs- og alternativsvurderinger på lik linje med nye forslag. Med dagens jordvernføringer vil dette være mer krevende enn bare for få år siden; og særlig skal det svært mye til for å disponere verdifullt jordbruksareal til bolig- og næringsformål. Med øvrig tilgang på bolig- og næringsareal kan vi heller ikke se at det er grunnlag for å omdisponere dyrka mark til disse formålene. Slik vi ser det, har idrettsformål og tekniske anlegg/samferdselsanlegg/bussdepot noe viktigere samfunnsinteresse. Det er like fullt viktig for disse formålene å vurdere alternative lokaliseringer, for å se om behovet kan løses uten å bygge ned dyrka mark.

Kommuneplanforslaget viser uansett at det kan være aktuelt å tilbakeføre både Rotvolltrekanten og Rotvoll øvre, noe vi finner rimelig da det ikke lenger er behov for boligareal. For både bussdepot og idrettsanlegg er det forslag om ulike andre alternativer. Kruskajordet, som er avsatt til offentlig tjenesteyting, foreslås både til idrettsanlegg, men også til byggesone. Askeladdvegen I og Svenskjordet videreføres som næring. Førstnevnte har vært vurdert til idrettsanlegg. Askeladdvegen II er også foreslått til næring. Her er det allerede en reguleringsplan for bussdepot. Slik kommuneplanforslaget foreligger, er det vanskelig å se kommunens primære samfunnsmessige behov. Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og med bakgrunn i skjerpede føringer for jordvernet, fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet fremmer **innsigelse** til forslag om utbygging både på Øvre Rotvoll trekanten, Øvre Rotvoll sør, Kruskajordet samt Askeladdvegen I og II.

Slik vi ser det må det så må kommunen redegjøre nærmere for hvordan samfunnsmessige behov knyttet til idrettsformål og byomfattende tekniske anlegg/samferdselsanlegg/bussdepot kan løses på østsiden av byen, primært uten å bygge ned dyrkamark, alternativt hvilke(t) av de ovenfornevnte områdene som kan løse dette behovet.

Øvre og nedre Rotvoll er del av et større funksjonsområde for arter og kan fungere som økologisk spredningskorridor mellom Rotvoll og Estenstadmarka. Det er registrert en del rødlista truede arter i området. Det beste for naturverdiene vil nok være å disponere området til LNF, med eventuelle tilpasninger for å øke spredningsmulighetene for dyr og insekter. Om området legges ut til utbyggingsformål må det sikres at funksjonen som økologisk spredningskorridor opprettholdes, og helst styrkes betraktelig. Slike vurderinger kan legges inn som vilkår for eventuell videre detaljregulering av området.

Nye områder til LNFR og blå/grønnstruktur

Rotvoll: Nord for Innherredsveien er det avsatt et stort område til grønnstruktur. Kommunen har bekreftet at dette er en inkurie og at området skal være LNFR.

Samfunnssikkerhet

Trondheim kommune har gjennom en grundig ROS-analyse pekt på aktuelle risikoområder for dette plannivået. De ulike risikotemaene er videre fulgt godt opp i planbestemmelsene.

Det er også gjort en samfunnssikkerhetsvurdering i konsekvensutredningen, det er bra.

Når det gjelder storulykkevirksomheter gir vi et **faglig råd** om at det etableres hensynssoner rundt disse i arealplankartet, eventuelt som vedlegg til planen, og at det knyttes bestemmelser til disse. På denne måten kan man sette vilkår om dokumentasjon i en reguleringsplansak, på linje som man krever dokumentasjon ved grunnundersøkelser for områder under marin grense.

Gravplassforvaltning

Arealbehov: Kommunen har i planbeskrivelsen under punkt 3.3.1 *Offentlig infrastruktur* på s. 50, kommentert behovet for areal til gravplass, som Statsforvalteren påpekte i sin uttalelse til planprogrammet og oppstartsvarsel den 10.12.2021 i forbindelse med forventet befolkningsprognose. I hver kommune skal det til enhver tid være ledige graver for minst 3% av kommunens befolkning. Ifølge planbeskrivelsen er behovet dekket frem til 2050.

I planbeskrivelse går det videre frem at det fremtidige arealbehovet vil være avhengig av kremasjonsprosent og i hvor stor grad man lykkes med gjenbruk av plast- og leirgraver. Kalking av plast- og leirgraver er en utberedt metode for å bedre nedbryting, og dermed gjenbruk, av slike graver. Vi gjør i den forbindelse oppmerksom på at den eneste tilbyderen av kalking av graver har meldt at de planlegger å legge ned tjenesten fra 2023. Alternativ til kalking kan være oppfylling av gravfelt med egnede jordmasser.

En gravplassmelding kan være et nyttig verktøy for å bedømme eksisterende areal, arealbehov og hvilke tiltak som kan gjennomføres for bedre utnyttelse av eksisterende arealer. En gravplassmelding vil kunne bidra til å sikre en helhetlig oversikt over status og behov. Kommunen og lokal gravplassmyndighet kan med fordel samarbeide om å utarbeide en gravplassmelding.

Tilbakeføring til LNFR-områder: Flere arealer som i gjeldende kommuneplan er avsatt til boligformål, er i planforslaget foreslått tilbakeført til LNFR. Dette gjelder blant annet 909(a) Bratsberg 21ak og 910 Overvik (felt B10, B11, KBA1, KBA2 og KBA3) som grenser til henholdsvis Bratsberg kirkegård og Charlottenlund gravlund.

Gravplasser har en særegen funksjon, særlig som sted for gjennomføring av gravferd, sorgbearbeidelse og som minnested. Det bør være en buffersone mellom gravplassareal og naboskap slik at gravplassens karakter ivaretas. Selv om boligbebyggelse i mange tilfeller kan la seg kombinere på en god måte med naboskap til gravplass, er Statsforvalteren som gravplassmyndighet positiv til den foreslåtte tilbakeføringen til LNFR rundt gravplasser.

Deponi ved Bratsberg: Et stort område på ca. 2 522 dekar er foreslått avsatt til arealformål *Framtidig Andre typer bebyggelse og anlegg*. Av konsekvensutredningen over innsendte arealinnspill (04.11.2022) går det frem at område nr. 43 Bratsberg/Bostad er foreslått benyttet som massedeponi med etterbruk LNF. Ifølge konsekvensutredningen kan deponiet gi en økning av tungtrafikk på vegnettet på opptil 230 lastebiler per dag. Det trekkes også frem at et så massivt deponiområde over lang tid kan påvirke bosetningen i Bratsberg lokale sentrum og offentlige investeringer som er gjort på skole, barnehage og idrett.

Tilsvarende konsekvenser vil også gjelde for Bratsberg kirkegård som ligger i Bratsberg sentrum. Gravplasser er definert som stille områder i *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2021)*. Statsforvalteren er bekymret for at et deponiområde av denne størrelsen vil ha en uheldig virkning på gravplassen sin rolle som sted for gjennomføring av gravferd, sorgbearbeidelse og som minnested. Vi ber kommunen sin videre planbehandling om å grundig vurdere hvilke konsekvenser et deponiområde av denne størrelsen vil få for Bratsberg kirkegård og om det bør gjøres eventuelle tiltak. Særlig tungtrafikk kan oppleves som belastende og forstyrrende for besøkende på gravplassen og spesielt under gjennomføringen av gravferder. Gå gjerne i dialog med Trondheim kirkelige fellesråd som er lokal gravplassmyndighet og som kjenner de lokale forholdene på gravplassen.

Bestemmelser

§ 11.2 Urban dyrking: Det er positivt at det er tatt inn en retningslinje om at det bør legges til rette for urban dyrking i egnede prosjekter. Kommunen har god kompetanse på dette feltet, og det er hensiktsmessig at dette også synliggjøres i relevante arealplaner.

§ 21.1 Ivaretagelse av jordressursen: Kommunen er bevisst på å ivareta matjorda i de områdene som bygger ned dyrka mark, og har tatt inn krav om at matjordlaget skal gjenbrukes på ny eller eksisterende dyrka eller dyrkbar jord, og at dette skal sikres i reguleringsplanen. Det er også tatt inn krav om utarbeiding av matjordplan for aktuelle byggesaker der dette ikke foreligger.

Vi er enig med kommunen i at matjorda produserer best der den opprinnelig ligger. I noen tilfeller der det ikke er til å unngå å omdisponere dyrka eller dyrkbar jord, er det da viktig å ta vare på den berørte jordressursen. I planbeskrivelsen defineres dyrka og dyrkbar jord som matjord. Vi vil anbefale å nyansere dette. Dyrka mark er i henhold til NIBIO definert som fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite. I mange tilfeller vil det være hensiktsmessig å både ta vare på både A-sjiktet (matjordlaget) og B-sjiktet. Særlig ved omdisponering av større områder med dyrka mark, ser vi det som den beste løsningen å erstatte dette med jordflytting (av både A- og B-sjikt) til et ikke dyrkbart areal. Da kan man opprettholde det totale omfanget av dyrka jord. Dette påpekte vi også i vår uttalelse til oppstart av kommuneplanarbeidet, der vi presiserte at det er viktig at jordressursen ivaretas på best mulig måte. Vi viser her til bl.a. kunnskapsgrunnlaget til revidert jordvernstrategi; NIBIO-rapport VOL. 7, nr. 72, 2021. nasjonal jordvernstrategi, der jordsmonnet som substans inngår i et utvidet jordvernbegrep. Vi viser også til føringer i Regional plan for arealbruk 2022-2030, i R13 andre kulepunkt. Ut fra dette vurderer vi at kommuneplanbestemmelsen ikke i tilstrekkelig grad ivaretar jordressursen.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 og med bakgrunn i føringer om et skjerpet jordvern fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet **innsigelse** til bestemmelse § 21.1. inntil den omfatter hele jordressursen (ikke bare matjordlaget) og suppleres med at jordressursen skal brukes på best mulig måte. Dette må da vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Det er positivt at kommunen skal utvikle etterprøvbare kriterier for jordflytting og en veileder for dette. Vi kan i tillegg nevne at Statsforvalteren utarbeider en matjordplanveileder, dette som en oppfølging av et tiltak i handlingsprogrammet til Regional plan for arealbruk. I denne vil det også inngå et forslag til formulering av bestemmelse om ivaretagelse av jordressursen i kommuneplanens arealdel.

§ 26.1 Karbonrike arealer: Det er tatt inn en bestemmelse om at det ikke er tillatt å fjerne eller drenere myr eller omdisponere skog med høy bonitet. Intensjonen med denne er god og det er i utgangspunktet positivt at kommunen ønsker å beskytte karbonrike areal. Samtidig er det noe uklart hvilke tiltak bestemmelsene er ment for; er det tiltak i landbruket, som nye driftsbygninger, nydyrking etc.? Vi vil i den forbindelse understreke at kommuneplanens arealdel ikke kan gå lenger enn det øvrige regelverk åpner for, eksempelvis kan man ikke ha bestemmelser som overstyrer nydyrkingsforskriften. PBL § 11-11 nr. 1 og 2 angir hvilke bestemmelser man kan ha for LNFR-områder, og dette er et forholdsvis begrenset utvalg. Vi ber om at kommunen tar en kvalitets sjekk / gjøre en revurdering av ordlyden i § 26-1 for å sikre at den blir gyldig.

§ 26.3 Våningshus for landbruksdrift: Det åpnes for at det kan tillates inntil tre våningshus der det av hensyn til landbruksdrifta av eiendommen er nødvendig med flere våningshus, jf. formannskapets vedtak av 25.6.19 i sak PS 0146/19. Kommunens ønske om å legge til rette for flere boliger på gårdsbrukene samt nevnte formannskapsvedtak var bakgrunnen for at vi i to omganger har pålagt

kommunen å sende inn saker hvor det er gitt samtykke til fradeling og/eller omdisponering etter jordloven til boligformål (jf. brev av 4.5.2018 og 5.11.2020). Dette for å sikre at kommunen ikke etablerte en praksis på uriktig grunnlag.

Når det gjelder etablering av boliger på landbrukseiendom, er det kommuneplanens arealdel – LNFR-formålet – og jordloven som er avgjørende. Vi viser her til veilederen «Gården som ressurs» som angir hvilke tiltak som kan være innenfor landbrukskategorien. Her går det fram at det bare er tillatt å oppføre bygninger som er nødvendige for drift av næringsmessig landbruk. Ut fra moderne driftsformer vil det normalt sett være behov for *ett* våningshus knyttet til en landbrukseiendom, og i noen få tilfeller *kan* det være behov for en kårbolig i tillegg. Dette forekommer imidlertid sjeldnere nå enn tidligere. Dette fremgår også av rundskriv om driveplikt, omdisponering og deling etter jordlova §§ 8, 9 og 12 (nr. M-2/2021). En åpning for inntil 3 boenheter vurderes å gå ut over dette, og gir klart uheldige forventninger til bygging på landbrukseiendommene.

Statsforvalteren understreker at det innenfor LNFR-kategorien er viktig at det er streng praksis for annen utbygging enn til landbruksformål. Slik vi ser det er det klart uheldig om kommuneplanbestemmelsene legitimerer en slik utbygging, som også gir et mer spredt utbyggingsmønster. Erfaringsvis vil det i mange tilfeller også komme ønske om å fradele en slik bolig på et senere tidspunkt. For et pressområde som Trondheim er det spesielt viktig at ny utbygging styres til planavklarte områder. En slik bestemmelse vil også innebære at mange boenheter kan føres opp på landbrukseiendommene uten at det betinger krav om dispensasjon. Denne typen dispensasjoner vil det normalt være nødvendig å sende på høring til Statsforvalteren som sektormyndighet, da det berører vårt saksområde, jf. PBL § 19-1. Statsforvalteren har etterspurt dispensasjonssaker på høring fra Trondheim kommune.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven §§ 5-4 og 11-11 og med bakgrunn i føringer for landbrukets egne tiltak (bl.a. Gården som ressurs og rundskriv nr. M-2/2021), fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet **innsigelse** til formuleringen i § 26.3 som åpner for flere boenheter.

Landbrukets egen nedbygging: Det er positivt at det for våningshus er tatt inn en retningslinje som styrer lokalisering vekk fra dyrka mark der det finnes andre alternativ. Statsforvalteren som landbruksmyndighet gir et klart **faglig råd** om å ha tilsvarende føring for andre tiltak i landbruket. Dette gjelder særlig driftsbygninger, som utgjør en stor andel av landbrukets egen nedbygging av dyrka mark.

§§ 28.1 – 28.4 Sikringssoner drikkevann: Det fremgår at de foreslåtte bestemmelsene innebærer en presisering av tidligere forvaltningspraksis, og samtidig en innsnevring av eksisterende eierrådighet som kan gi begrensninger for eksisterende landbruksdrift. Drikkevann vurderes å være en overordnet samfunnsinteresse og vi har ikke avgjørende innvendinger til endringene. Vi vil imidlertid anbefale at det etableres en kompensasjonsordning for tapte inntekter som følge av begrensningene for landbruksdrifta. Bl.a. kan forbud mot bruk av plantevernmidler innebære en relativt stor restriksjon på drifta, hvor man kan forvente en vesentlig avlingssvikt.

Effektiv arealbruk: I vår forhåndsuttalelse til kommuneplanarbeidet var vi opptatt av at det sikres god arealutnyttelse i alle utbyggingsområder. Vi hadde bl.a. klare forventninger til at det utarbeides krav som sikrer begrensninger til overflateparkeringen. I planforslaget er det lagt opp til høy tetthet og bymessige prinsipper i de mest sentrale områdene med best kollektivdekning. For byggesone 1 og 2 er det krav om hhv. 130 og 100 % BRA. Tillatt antall bilparkeringsplasser er også betydelig redusert, noe som er positivt mtp. det totale arealforbruket. I tillegg er det for sone 1 krav om at parkering skal plasseres i fellesanlegg i utkanten av eller utenfor sentrumskjernen. Vi vil gi honnør til

kommunen for å være offensiv på dette feltet i de mest sentrale områdene. For rene næringsområder er det satt krav om at effektiv arealutnyttelse skal ivaretas gjennom høy tetthet tilpasset omgivelsene og områdets tilgjengelighet samt presisert at det er viktig at bakkeplan ikke benyttes til parkeringsareal for ansatte. Vi legger til grunn at dette er ment å sikres med konkrete krav i de ulike reguleringsplanene.

De innførte kravene for arealutnyttelse og parkeringsdekning vil være tilstrekkelig for mange av de framtidige utbyggingsplanene. Samlet sett vurderer vi imidlertid at det ikke er fullstendig dekkende, eksempelvis er det ingen krav til utnyttelse for områder avsatt til kombinert bebyggelse og anlegg, byggesone 3 eller tjenesteyting. I disse områdene kan det også i noen tilfeller være nødvendig å begrense arealbruken til parkeringsformål. For mange utbyggingsplaner i disse områdene er det også andre hensyn som gjør seg sterkt gjeldende, som ikke nødvendigvis er forenlig med høy arealutnyttelse - eksempelvis tilpasse strøkskarakter og ivareta bomiljø, natur- og kulturhistoriske verdier i byggesone 3. I store deler av denne byggesonen vil det nok også være relativt begrenset omfang av ny utbygging. Samtidig omfatter byggesone 3 en stor del av byggesonene samlet sett, og i noen tilfeller er det også snakk om transformasjon av områder (eksempelvis 140 Tunga Bromstadvegen). Vi er da opptatt av at man ikke sløser med arealene, men legger opp til en effektiv arealbruk innenfor rammene av hva omgivelsene og berørte interesser tåler. Etter vår vurdering, bør det derfor som et minimum være en generell bestemmelse om at det skal sikres effektiv arealbruk / god arealutnyttelse. Dette kan da brukes som et utgangspunkt for vurderinger i den enkelte sak. En slik bestemmelse bør også inkludere en begrensning i tillatt overflateparkering, dette for å ha hjemmel til å unngå at unødvendig areal går med til dette formålet. Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 samt med bakgrunn i SPR-BATP og føringer om et skjerpet jordvern fremmer Statsforvalteren som landbruksmyndighet **innsigelse** til manglende sikring av effektiv arealbruk, jf. ovenfornevnte.

Konklusjon

Statsforvalteren har vurdert fagavdelingens innspill og kommunens faglige vurderinger til kommuneplanens areadel 2022-2034 for Trondheim, og jeg har kommet frem til at følgende innsigelser foreslått av fagavdelingen ikke fremmes, med min begrunnelse:

Råstoffutvinning- og massedeponi

Klima og miljøavdelingen vurderer at det er heftet usikkerhet til om konsekvensutredningen oppfyller de krav til innhold som følger av forskrift om konsekvensutredning §§ 17 og 18. Avdelingen ser det som nødvendig å ha en mer detaljert vurdering av konsekvensene og omfanget av støy og støv i de berørte områdene, og særlig for områdene som har nærhet til følsom arealbruk. Dette grunnlegges med at det ikke er tilstrekkelig å konkludere med at det vil bli økte støy og støvbelastninger, uten å redegjøre mer for konsekvensene og omfanget av dette.

Jeg vurderer derimot at konsekvensutredningen knyttet til råstoffutvinning- og massedeponi er tilstrekkelig i henhold til forskriften. Forskriften krever at vurderingene skal knyttes til konkrete områder hvor det er grunn til å tro at nasjonale hensyn ikke blir ivaretatt, og ikke fremmes som en generell bekymring. Etter en samlet vurdering fremmes det derfor ikke innsigelse til manglende konsekvensutredning når det gjelder *Råstoffutvinning- og massedeponi*.

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 5-4 fremmes følgende innsigelser til kommuneplanens arealdel:

Byggesonene 1-4:

1. Med henvisning til T-1442/21 fremmes det det innsigelse til planen inntil bestemmelsene sikrer støygrenser (tabell 4 og 5, T- 1442/21) og prosess ved overskridelse (kap. 6 T-1442/21). Bestemmelsen må også sikre begrensning av luftforurensning fra bygge- og anleggsfasen, herunder må T-1520 kap. 6 gjøres gjeldende.
2. Med bakgrunn i T-1442/2021 og T-2/16 fremmes det innsigelse til planen inntil det er utformet en støybestemmelse som sikrer kvalitetskrav i henhold til T-1442-21 for byggesone 1.
3. Inntil alle fremtidige beboere er sikret akseptabel bokvalitet, og da inntil det ikke lenger er åpning for ensidig nord- eller østvendte ett-roms boenheter uten tilgang til stille side, eller at det stilles krav om at alle boenheter skal ha solinnfall minimum 3 timer 21. april etter kl. 12:00 i byggesone 1, fremmes det innsigelse til planen med bakgrunn gitt i H-2/14 og veileder fra helsedirektoratet om systematisk folkehelsearbeid.
4. Det fremmes innsigelse til planen inntil det er sikret tilstrekkelig og kvalitativt gode leke-uteoppholdsarealer innenfor S1 midtbyhalvøya, eller inntil det stilles krav om sikker gangavstand på maksimalt 100 m. Bakgrunn er folkehelseloven § 4, SPR-BATP, RPR-BU samt veileder om systematisk folkehelsearbeid utgitt av Helsedirektoratet.
5. Det fremmer innsigelse til planen inntil det er sikret kvalitet i henhold til T-1442/21 og Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge i planlegging. Med bakgrunn i RPR-BU. Innsigelsen kan imøtekommes dersom det planlegges for et mindre avvik (3 dB for ¼ del av uteoppholdsarealet) og dersom det sikres tilgang til stille ($L_{den} < 55 \text{ dB}$) uteoppholdsareal særlig tilrettelagt for barn og unge.
6. Det fremmes innsigelse til planforslaget inntil alle fremtidige beboere er sikret akseptabel bokvalitet, og da inntil bestemmelsene sikrer tilgang til stille side og solinnfall i minst tre timer etter kl. 12:00 21.april i byggesone 2. Bakgrunn er gitt i H-2/14 og veileder fra helsedirektoratet om systematisk folkehelsearbeid.

Arealbruk i byggesonene

7. Med bakgrunn i nasjonale føringer for jordvernet fremmes det innsigelse til:
 - *Foldal gård*; både alt. 2.2 samt del av alt. 2.1 som innebærer byggesone på tunet.
 - *Jordbruksareal innenfor 923 Dragvoll*. Vi gir faglig råd om å ta ut det dyrkbare arealet som kan dyrkes opp og drives i sammenheng med dyrka marka.
 - *77 Granåsen gård*
 - *50 Bratsbergveien 139*
 - *37 Havstein*
 - *130 Espflaten*
8. Det fremmes innsigelse til planen med henvisning til RPR-BU til *143 Oustmyrvegen*, inntil barn og unges interesser er tilstrekkelig vurdert og inntil det foreligger erstatningsareal.
9. Det fremmes innsigelse til planen med henvisning til RPR-BU til *127 Halset*, inntil barn og unges interesser er tilstrekkelig vurdert og inntil det foreligger erstatningsareal.
10. *67 Kleiva*. Med henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede arter og deres leveområder, jf. gjeldende Norsk rødliste for arter, fremmes det innsigelse til området inntil forholdet til leveområde for den truede arten er tilstrekkelig hensyntatt.
11. Innsigelse fremmes inntil hensyn som beskrevet for *14 Nydalen*, er sikret i plankartet. Med henvisning til rundskriv T-2/16, kapittel 3.6 Naturmangfold, særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder (jf. lakse- og

innlandsfiskloven § 7 a) og av Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (jf. forskrift 20. september 2013), samt vannressursloven § 11.

12. Med bakgrunn i jordlova § 1 fremmes det innsigelse til løsningen med at gårdstunet på Overvik avsettes til boligformål samtidig som det inngår landbruksarealer i eiendommen.

Næring:

13. Med hjemmel i jordlova § 9 og med bakgrunn nasjonale føringer for jordvernet fremmes det innsigelse til forslag om næringsareal på:
 - *Torgård; 74 Brøttemsvegen, 92 Torgård og 96 Røddevegen (overlappende forslag)*
 - *93 Heimdalsvegen.*
 - *94 Røddevegen*
14. Det fremmes innsigelse til utvidelse av næringsområdet *Haabroen Kvenild*, med henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede naturtyper.
15. Det fremmes innsigelse til nytt næringsområde *6 Løvaas m.fl.*, med henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede naturtyper og truede arter og deres leveområder, og kapittel 3.10 Friluftsliv.

Massedeponi og Råstoffutvinning:

16. *919 Leinan*. Med bakgrunn i rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede naturtyper, og vannforskriften § 4 Miljømål for overvann så fremmes det innsigelse til disponering av området som massedeponi.
17. Innsigelse fremmes til disponering av *43 Bratsberg/Bostad* som massedeponi, med henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, truede naturtyper, truede arter, særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder (jf. lakse- og innlandsfiskloven § 7a) og av Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (jf. forskrift 20. september 2013), og vannforskriften § 4 Miljømål for overvann. Med hjemmel i jordlova §§ 1 og 9 og med bakgrunn i skjerpede føringer for jordvernet, fremmes det innsigelse til foreslått deponi på dyrka og dyrkbar mark samt gårdstun.
18. Med henvisning til vannforskriften § 4 fremmes det innsigelse til *49 Nordset*, som deponi.
19. Med henvisning til rundskriv T-2/16 kapittel 3.6 Naturmangfold, særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder (jf. lakse- og innlandsfiskloven § 7a) og av Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (jf. forskrift 20. september 2013), og vannforskriften § 4 Miljømål for overvann fremmes det innsigelse til *83 Moen*.
20. *97 Kjøsán*. Med bakgrunn i jordlovens §§ 1 og 9 og de skjerpede føringene for jordvernet fremmes det innsigelse til foreslått deponi på dyrka mark.
21. *91 Utvidelse av Lia pukkverk*. Inntil utvidelsen reduseres tilstrekkelig til at lokaliteten med sentral økosystemfunksjon ivaretas, fremmes det innsigelse med henvisning til rundskriv T-2/16, kapittel 3.6 Naturmangfold, Naturtyper med sentral økosystemfunksjon med minst moderat lokalitetskvalitet kartlagt etter Miljødirektoratets instruks.

Byggegrense sjø:

22. Med henvisning til rundskriv T-2/16, kapittel 3.11 Strandsone langs sjø og vassdrag, fremmes det innsigelse til generell byggegrense mot sjø med grunnlag i manglende vurderinger etter strandsoneretningslinjene kapittel 6.5.

Fritids- turistformål:

23. *88 Prestegårdsskogen*. Med hjemmel i jordlovens § 1 fremmes det innsigelse til en så omfattende formålsendring av landbruksressurser. Ved vurderinger av en redusert avgrensning vil det være viktig å hensynta virkningene for skogbruket.

Tjenesteyting:

24. *324 Østmarka*. Med henvisning til rundskriv T-2/16, kapittel 3.6 Naturmangfold, truede arter og deres leveområder, fremmes det innsigelse til omdisponeringen inntil forholdet til arten vridd køllesopp ivaretas tilstrekkelig.

Områder med alternative formål:

25. Med bakgrunn i skjerpede føringer for jordvernet, fremmes det innsigelse til forslag om utbygging både på Øvre Rotvoll trekanten, Øvre Rotvoll sør, Kruskajordet samt Askeladdvegen I og II (se nærmere vurdering i teksten).

Bestemmelser:

26. Det fremmes innsigelse til planen med henvisning til RPR-BU, inntil planbestemmelsene sikrer tilstrekkelig skolekapasitet for *byggesone 2* gjennom rekkefølgekrav.
27. Det fremmes innsigelse til manglende sikring av LNFR-formål som etterbruk i områdene for råstoffutvinning og massedeponi. Eventuelle areal som er avsatt til grønnstruktur må tilbakeføres til dette. For tilfellene der dyrka mark er berørt, må det settes krav om reetablering av denne.
28. Med bakgrunn i føringer om et skjerpet jordvern fremmes det innsigelse til bestemmelse § 21.1. inntil den omfatter hele jordressursen (ikke bare matjordlaget) og suppleres med at jordressursen skal brukes på best mulig måte. Dette må da vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.
29. Med hjemmel i plan- og bygningsloven §§ 11-11 og med bakgrunn i føringer for landbrukets egne tiltak (bl.a. Gården som ressurs og rundskriv nr. M-2/2021), fremmes det innsigelse til formuleringen i § 26.3 som åpner for flere boenheter.
30. Med bakgrunn i SPR-BATP og føringer om et skjerpet jordvern fremmes det innsigelse til manglende sikring av effektiv arealbruk.

Det fremmes følgende faglige råd til reguleringsplanen:

1. For *byggesone 1* gir vi faglig råd om at det stilles rekkefølgekrav for skolekapasitet. Det bør minimum være et krav til at det skal redegjøres for skolekapasitet ut fra hensyn om nærskoleprinsipp og at konsekvenser for barn og unge synliggjøres jf. Pbl og RPR BU.
2. Konsekvensene for klimagassutslipp gjennom arealbruksendringer bør i større grad vektlegges i avklaringene av hvorvidt LNFR-områdene blir omdisponert til andre formål eller ikke.
3. For de områdene som videreføres kan det være aktuelt å vente lengst mulig med å avskoge den skogen som har størst tilvekst og karbonfangst framover. Generelt fremmer vi faglig råd om å innarbeide rekkefølgebestemmelser som gjør at mest mulig av den yngre skogen oppnår hogstmodenhet før arealer tas i bruk til utbygging, i tillegg til at det iverksettes avbøtende tiltak slik at tapt karbonopptak kan kompenseres med økt opptak på andre skogareal. Se nærmere omtale av de ulike områdene.
4. Med grunnlag i SPR-BATP fremmer vi faglig råd om at nye boligområder som ikke bygger opp under nullvekstmålet tas ut av kommuneplanens arealdel. Eventuelt at det gis en rekkefølgebestemmelse som prioriterer hvilke boligområder som skal reguleres først og

at de skal være ferdig utviklet før det startes opp planarbeid for andre områder, som er i strid med nullvekstmålet.

5. Det er flere jordbruksområder som allerede er regulert til utbygging, men som foreløpig ikke er realisert. Ut fra den totale tilgangen på boligareal, burde det også være rom for å revurdere denne arealbruken. Med bakgrunn i det nye nasjonale jordvernmålet har vi faglig råd om at kommunen konkret vurderer om det er nødvendig og i tråd med de skjerpede føringene å videreføre disse områdene.
6. Det er i kommuneplanen lagt opp til å legge næring over store myrområder. Dette er ikke i tråd med klimamålet § 15.1 om å ha lavest mulig klimagassutslipp. Det vil få en økning i klimagassutslipp at det er så mange myrområder som blir beslaglagt. Det er heller ikke i tråd med det grønneste klimakriteriet som er å bevare karbonrike arealer. Vi gir derfor et faglig råd om å søke å beslaglegge mindre myrområder i kommuneplanen.
7. I § 16-1 brukes begrepet "klimarisiko", og det fremstår som uklart hva som menes med dette. Vi gir derfor et faglig råd om å definere hva som menes med dette, eller eventuelt erstatte med "klimarelaterte hendelser", dersom det er det som menes. Det kan også uttrykkes klarere at formålet med bestemmelsen er å ivareta og bevare natur. Statsforvalteren kan heller ikke se at sjekk i DSB sitt havnivåkart er inkludert, og gir et faglig råd om at det tas inn i bestemmelsen at det i vurderingen av klimarelatert risiko skal sees hen til DSBs havnivåkart.
8. *67/901 Kleiva* bør reduseres betydelig av hensyn til avskogingens konsekvenser for klimagassutslipp.
9. *5 Haabroen Kvenild* og *6 Løvaas* m.fl. bør opprettholdes som LNF-områder, særlig av hensyn til de dyrkbare arealene samt av hensyn til konsekvensene for klimagassutslipp.
10. *41 Røddevegen* bør videreføres som LNF-område av hensyn til landbruksinteressene.
11. *920 Spongalsvegen 641(Myrsund)* bør videreføres som LNF-område av hensyn til landbruksinteressene i området.
12. Det bør vurderes om *Lauvaasmyra* kan tilbakeføres til landbruk.
13. *40 Vassfjellet råstoffutvinning* bør videreføres som LNF-område.
14. Vi fremmer faglig råd til å ta ut den delen av byggeområde for *35 Leirfossvegen* som er omfattet av hensynssone for Nidelvkorridoren.
15. Det fremmes faglig råd om at formålet fritidsbebyggelse i *145 Høilåsen* tas ut.
16. Vi gir faglig råd om at det stilles rekkefølgekrav til opparbeidelse av leke- og uteoppholdsarealer før brukstillatelse kan gis.
17. Det gis faglig råd om at bestemmelsen §7.1 stiller krav til at det skal gjøres en vurdering av helsekonsekvenser, når det er grunn til å tro at saken eller tiltaket vil ha vesentlige konsekvenser for befolkningens helse eller helsens fordeling i befolkningen, særlig vil dette gjøre seg gjeldende for fortetting i byggesone 1 og S1.
18. Det gis faglig råd om at bestemmelsen §7.3 i større grad sikrer barn og unges interesser og at det innarbeides kvalitetskriterier satt for uteoppholdsareal, her under med henvisning til tabell 2, T-1442
19. Vi gir faglig råd om at § 19.3.1 b. og §10.4 g. oppdateres slik at det fremkommer tydelig hvilken grenseverdi som gjør seg gjeldende på uteoppholdsarealer (Lden <55dB).
20. Planbestemmelse § 20.2 bør i likhet med T-1442 stille krav til hvilke grenseverdier som gjelder for luftkvalitet. Vi gir faglig råd enten ved at de angis konkret eller ved at det henvises til tabell i T-1520. I tillegg kan det tas inn presiseringer om at luftinntak må skjermes fra forurensningskilden.
21. Vi gir faglig råd om at det under «plassering og fordeling» fremkommer konkret grenseverdi for uteoppholdsareal, minimum at det henvises til tabell 2 i T-1442/21.

22. Bestemmelsen §19.3.3 åpner opp for at en liten andel av boligene i sone 2 kan ha dempet fasade som erstatning for stille side. Dette er i tråd med T-1442/21, men vi vil gi faglig råd om at kommunen konkretiserer tydeligere innholdet i en liten andel. T-1442/21 eksemplifiserer en liten andel som hjørneleiligheter.
23. Vi gir faglig råd om at kommunen følger de nasjonale anbefalingene og sikrer tilstrekkelig uteoppholdsareal på skoler og barnehager pr. barn/elev gjennom KPA. Kommunen bør stille tydelige krav til gode uteoppholdsarealer som sikrer barn og unge gode oppvekstvilkår jf. rikspolitiske retningslinjer for barn og unges interesser i planlegging.
24. Retningslinjen om plassering av landbrukets egen nedbygging bør utvides fra å gjelde våningshus til alle tiltak i landbruket.
25. Når det gjelder storulykkevirksomheter gir vi et faglig råd om at det etableres hensynssoner rundt disse i arealplankartet, eventuelt som vedlegg til planen, og at det knyttes bestemmelser til disse.

Med hilsen

Frank Jenssen
statsforvalter

Mari Mogstad
direktør
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Saksbehandlere:

Klima og miljø: Vegar Christoffersen Walsø – 73 19 92 62 / Gabriella Fure Briceño – 73 19 93 83

Landbruk: Margrethe Halsan – 73 19 92 73

Samfunnssikkerhet: Lars Petter Løkken – 74 16 81 76

Oppvekst og Velferd, Helse og omsorg: Ann Marit Kristiansen – 74 16 84 37

Kopi til:

Trøndelag fylkeskommune

BANE NOR SF

Norges vassdrags- og energidirektorat

Statens vegvesen

Fylkets hus, Postboks 2560

Postboks 5091

Postboks 1010 Nordre Ål

7735 STEINKJER

0301 OSLO

2605 LILLEHAMMER